

Dengeleme mi Peşine Takılmak mı?: Dış Politika Stratejilerini Yeniden Düşünmek* Balancing vs. Bandwagoning?: Rethinking Foreign Policy Strategies

Erdem ÖZLÜK**

Öz

Devletlerin dış politika amaçlarını nasıl gerçekleştirecekleri konusu Uluslararası İlişkiler’de oldukça köklü bir tartışmadır. Devletler, bazı durumlarda, temel amaçları arasında bir öncelik sıralaması yapmak zorunda kalarak bazen gücü, bazen güvenliği bazen de refahı tercih ederler. Bu çalışma devletlerin bu tercihler arasında nasıl bir öncelik sıralaması yaptıklarını ve birini elde etmek için hangisinden vazgeçmeyi göze aldıklarını sorgulamaktadır. Çünkü devletlerin amaçlarına ulaşmak için kullandıkları stratejiler birbirinden farklılaşabilir. Bununla birlikte Realist dış politika analizi çalışmalarında devletin temel arayışı kapasitesini maksimize etmek; bu amaca ulaşmak için kullanılan temel strateji ise “dengeleme” olarak kabul edilmiştir. Ancak son çeyrek asırda pratikte yaşanan değişimlerle birlikte dengeleme dışındaki yeni stratejilere duyulan ihtiyaç artmıştır. Bu çalışma dengeleme stratejisinin dışında da alternatif stratejilerin olduğu ve bunların devletlerin davranışlarını analiz etmek açısından bir değer taşıdığını ileri sürmektedir. Bu nedenle çalışma, “dengeleme” stratejisi dışında en çok referans verilenlerden biri olan “peşine takılmak” stratejisini de ele almaktadır. Bu iki stratejinin nasıl tanımlandığı, kendi içinde hangi türlere ayrıldığı ve stratejilerin devlet davranışları açısından doğurduğu etkilerin neler olduğu tartışılmıştır. Devletlerin bu iki stratejiden hangisini daha sık kullandıkları, bir seçim durumunda hangi gerekçelere bağlı olarak tercihlerini yaptıklarını anlamaya yönelik sorulara da yanıt aranmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dengeleme, Peşine Takılmak, Dış Politika Analizi, Dış Politika Stratejileri

Abstract

How do states achieve their main goals in foreign policy is one of the basic debates in the IR discipline. In some cases, states are obliged to make a decision between searching for more power, more security or more wealth. The primary question this study seeks to answer is: how states prioritize among these options. Because strategies that states use to achieve their foreign policy goals can be differentiated. However, in the Realist-oriented foreign policy analysis literature it is widely accepted that states seek to maximize their own power and capacity, and balancing is the basic strategy for state security. This study argues that especially after the end of the Cold War, new strategies are used and those strategies are valuable for analyzing and understanding state behaviors. Therefore, recently bandwagoning which is one of the most referred strategies like balancing should be discussed. This study deals with how we can define, classify and evaluate both strategies in terms of understanding state behaviors. This study also tries to answer that why and how states employ balancing or bandwagoning if they have to choose one of them? How do states make a choice between these two strategies?

Keywords: Balancing, Bandwagoning, Foreign Policy Analysis, Foreign Policy Strategies

* Makalenin Geliş Tarihi: 12.10.2016. Kabul Tarihi: 30. 03. 2017

** Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, eozluk@selcuk.edu.tr

gazi

Akademik
Bakış

221

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

GİRİŞ

Joseph S. Nye, 1995 yılında Doğu Asya'daki güvenlik sorunlarını kaleme aldığı çalışmasında, siyasal düzenin ekonomik gelişme için ne kadar hayati değer taşıdığını ilginç bir benzetmeyle ortaya koymuştur. Ona göre, "güvenlik oksijen gibidir, tükenmeye başlayana kadar değerini anlayamazsınız, ancak tükenmeye başladığında da onun dışında başka hiçbir şey düşünemezsiniz".¹ Nye'in Doğu Asya özelindeki bu benzetmesi, dünya politikasındaki son çeyrek yüzyılda yaşanan gelişmelere bakıldığında tüm dünya için geçerli bir tespitte dönüşmüş durumdadır. Devletlerin en temel arayışlarından biri olarak güvenlik, 21. yüzyılda elde edilmesi çok "pahalı" ve fakat kaybedilmesi çok "ucuz" bir şey haline gelmiştir.

Devletlerin dünya politikasında ne istediği konusunda sorgulamadan kabul edilen "daha çok güç, daha fazla güvenlik, daha iyi bir ekonomi gibi" pek çok soyut tercih vardır. Bu tercihler, dünya politikasında birçok açıdan anlamlı olacak şekilde, Nye'in yaptığı benzetmede olduğu gibi, operasyonel hale de getirilir. Ancak tüm bu tercihlerin ve özellikle daha fazla güvenlik arayışının anlamlı olabilmesi için bazı noktaların açığa kavuşturulması gerekmektedir. Her şeyden önce, devletler bu tercihler arasında nasıl seçim yaparlar? Bu tercihleri nasıl öncelerler? Ya da bu tercihlerden birini elde etmek için hangisinden vazgeçmeyi göze alabilirler? gibi sorulara yanıt verilmelidir. Örneğin Waltz, gücün çok kullanışlı bir araç olduğunu bu nedenle de pek çok devlet adamının yeteri düzeyde güce sahip olmak istediğini belirtir. Ancak ona göre, bazı durumlarda devletin öncelikli kaygısı güce sahip olmak değil, güvenliği elde etmektir.² Yine bazı devletler için silahlı saldırılardan kurtulmak temel dış politika amacı olabilirken bazı devletlerin hiçbir şekilde bu tür kaygıları olmayabilir.³ Oksijen hayatta kalmak için herkese gereklidir ancak bu oksijen metaforunu sadece güvenlik arayışıyla ilişkilendirmek, bu arayışı evrensel bir niteliğe de dönüştürmektedir. Bu nedenle geleneksel dış politika yazınında tüm devletler için geçerli olan, evrensel, genel ve sorgulamadan kabul edilen dış politika amaçlarına dair varsayımların yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın temel ereklerinden biri bu gözden geçirme sürecine katkı vermektir.

Devletlerin amaçları, temel dış politika arayışları, öncelikleri ve tüm bunları elde etmek için kullandıkları stratejiler/araçlar birbirinden farklılaşabilir. Ancak Realist bakışın egemen olduğu dış politika analizi çalışmalarında temel arayış gücü maksimize etmek; temel strateji ise güç dengesini tesis etmek olarak algılanmıştır. Thucydides'in "güçlüler güçleriyle istediklerini yaparlar;

- 1 Joseph S. Nye, "East Asian Security: The Case for Deep Engagement," *Foreign Affairs*, Temmuz/Ağustos 1995, s. 91.
- 2 Kenneth N. Waltz, "The Origins of War in Neorealist Theory", *The Journal of Interdisciplinary History*, VIII/4, 1987, s. 616.
- 3 David A. Welch, *Painful Choices: A Theory of Foreign Policy Change*, Princeton University Press, Princeton 2005, s. 25.

Görüş

Akademik
Bakış

222

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

zayıflar katlanmak zorunda oldukları şeye katlanırlar"⁴ şeklindeki meşhur sloganı, devletlerin dünya politikasındaki temel arayışını anlamaya yönelik çalışmalarda sıklıkla kullanılan bir motto olarak benimsenmiştir. Edward H. Carr'ın, "gücü herhangi bir politik durumda ihmal etmenin en hafif tabiriyle bir ütopya olduğu ve her ne kadar ahlaki/moral meseleler olsa da gücün moral olarak dile getirilemeyeceği"⁵ konusundaki "keskin" vurgusu da disiplinde büyük bir iz bırakmıştır. Yine Hans J. Morgenthau çok ses getiren çalışmasında, dünya politikasını kabaca bir "güç mücadelesi" (*struggle for power*)⁶ olarak betimlemiştir. Uluslararası ilişkiler çalışmalarında en çok atıf alan çalışmanın sahibi Kenneth N. Waltz ise "eğer uluslararası politikanın ayırıcı bir teorisi varsa bunun, güç dengesi teorisi"⁷ olduğunu ileri sürmüştür.

Realizm'in disiplindeki bir asırlık yolculuğunda ve bu bakışın farklı zaman dilimindeki öne çıkan temsilcilerinin çalışmalarında güç, başta güvenlik olmak üzere devletin bütün temel arayışları için merkezi bir yer işgal etmektedir. Özellikle Klasik Realist bakışın gücü merkeze alarak yaptığı analizler, doğal olarak güç dengesinin/dengelemenin temel dış politika stratejisi olarak benimsenmesi sonucunu doğurmaktadır. Thucydides Peleponesyza Savaşı, Carr iki savaş arası dönem, Morgenthau İkinci Dünya Savaşı, Waltz ise Soğuk Savaş esnasında/hemen sonrasında dünya politikalarını anlamaya çalışmıştır. Her ne kadar Uluslararası İlişkiler disiplini değişime direnç konusunda oldukça "başarılı" bir performans sergilese de 21. yüzyılda uluslararası ilişkileri anlamaya yönelik bütün çalışmalarda yeni stratejilere, yeni arayışlara ve tercihlere ihtiyaç duyduğumuz açıktır. Bu çalışma güç dengesi teorisinin ve dengeleme stratejisinin dışında da alternatif araçların/yaklaşımların ve stratejilerin olduğunu ve bu araçların devletlerin dünya politikasındaki davranışlarını analiz etmek açısından işlevsel bir değer taşıdığını ileri sürmektedir.

Uluslararası ilişkilerin hala temel aktörü konumunda bulunan devletlerin dış politikadaki güç, güvenlik, refah gibi temel arayışlarını nasıl elde edebilecekleri konusunda (Realizm'in etkisiyle) yaygın şekilde benimsenmiş "dengeleme" (*balancing*) stratejisine yönelik eleştiriler, özellikle Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte artmaya başlamıştır. Her ne kadar ilk dönem alternatif stratejilerin geliştirilmesinde yine yoğun bir Realizm etkisi hissediliyor⁸ olsa da diğer alternatif-

4 Thucydides, *History of the Peloponnesian War*, çev. Charles F. Smith, Harvard University Press, Cambridge 1958.

5 Edward H. Carr, *The Twenty Years' Crisis, 1919-1939: An Introduction to the Study of International Relations*, Macmillan, London 2001, s. 216.

6 Hans J. Morgenthau, *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*, McGraw Hill, 7. Baskı, Boston 2006.

7 Kenneth N. Waltz, *Theory of International Politics*, Random House, New York 1979, s. 117.

8 Bu noktada Vasquez'in tespiti oldukça yerindedir. Ona göre tüm bu stratejilere yönelik tartışmalar yürütülürken neredeyse tamamı Realist çizginin temsilcisi olan Walt, Schweller, Christensen, Snyder ve Schroeder dengeleme konusunda Walt'a; peşine takılmak stratejisinde Walt'a; sorumluluğu başkasına devretmek stratejisindeyse Christensen ve Snyder'a referans

lerin de tartışılmasıyla dış politika analizinde devletlerin tercihleri konusundaki literatür zenginlik kazanmıştır. Bu çalışma “dengeleme” stratejisiyle çıkılan yolda bugün oldukça geniş bir yelpazeye kavuşmuş alternatif stratejilerden en çok referans verilenlerden biri olan “peşine takılmak”⁹ (*bandwagoning*) stratejisini de ele almaktadır. Bu iki stratejinin ne olduğu, nasıl tanımlandığı, kendi içinde hangi türlere ayrıldığı ve devlet davranışları açısından doğurduğu etkilerin/sonuçların neler olduğu tartışılmıştır. Devletlerin bu iki stratejiden hangisini daha yaygın eğilim olarak kullandıkları, bir seçim durumunda hangi gerekçelere bağlı olarak tercihlerini yaptıklarını anlamaya yönelik sorulara da yanıt aranmıştır. Ayrıca bu iki stratejinin teorik bir çerçeve içinde anlam ifade ettiği gerçeğinden hareketle bu iki stratejiye yönelik hem karşılıklı cephelerden hem de genel olarak yöneltilecek eleştirilere de yer verilmiştir.

Dengeleme ve peşine takılmak stratejileri dışında kalan literatürdeki diğer stratejilerin tamamını burada ele almak çalışmanın hacmini çok genişleteceği için önem derecesine göre bir sınırlama yapılmış ve “dengeleme (*balancing*) ve peşine takılmak (*bandwagoning*)” stratejileri üzerinde durulmuştur. Bu stratejilerin her birinin kendi içinde de ayrımlar olduğu göz önüne alındığında, “sorumluluğu başkasına devretmek (*buck-passing*), korunmak (*hedging*), bağlamak (*tethering*), saklanmak (*hiding*), yatıştırmak (*accommodating/appeasing*), bedavacılık (*free-riding*), ötesine geçmek (*transcending*), prangalanmak (*chain-gang*), tasmayı gevşetmek (*leash-slipping*), bağlamak (*binding*)” gibi diğer alternatiflere değinilememiştir.¹⁰ Bunun dışında, çalışma, yalnızca devletleri merkeze alarak, diğer aktörleri dışarıda bırakarak dış politika stratejileri üzerinde durmaktadır. İki temel stratejinin sadece güç, güvenlik, refah arayışla sınırlı olmadığını, konunun doğrudan ittifak teorisiyle ilişkili olduğunu da not etmek gerekmektedir. Bu nedenle -ayrı bir başlık altında olmasa da- ittifak teorisi ve stratejiler arasındaki ilişki de ele alınmıştır. Son olarak çalışma Türkçe literatürde yeterince üzerinde durulmamış bir konuyu ele aldığı ve bundan sonraki çalışmalar için bir rehber niteliğinde olma iddiası nedeniyle deskriptif bir niteliktedir. Ancak çalışmanın sonuç bölümünde her iki stratejinin karşılaştırmalı olarak Uluslararası İlişkiler ve daha özelden dış politika analizi çalışmaları ve devlet davranışlarının analiz edilmesi açısından ifade ettiği anlam tartışılmıştır.

1. DENGELEME, GÜÇ DENGESİ, GÜÇ DENGESİ TEORİSİ

1. 1. Kavramsal Karmaşa: Sorunlar

1955 yılında güç dengesi konusundaki ilk kapsamlı çalışmayı yapan Ernst B. Hass¹¹ ve 1979 yılındaki meşhur çalışmasını kaleme almadan yaklaşık on yıl

vermektedir. John A. Vasquez, “The Realist Paradigm and Degenerative versus Progressive Research Programs: An Appraisal of Neotraditional Research on Waltz’s Balancing Proposition”, *The American Political Science Review*, XCI/4, 1997, s. 903.

9 Bandwagoning, Türkçe’ye “takip etmek, eklemelenmek ya da suyuna gitmek” olarak da çevrilebilir. Ancak çalışma içinde “peşine takılmak” olarak Türkçeleştirmeyi tercih ettik.

10 Diğer stratejiler, şu an taslak aşamasında olan, ayrı bir çalışmada ele alınacaktır.

11 Ernst B. Haas, “The Balance of Power: Prescription, Concept, or Propaganda”, *World Politics*,

Görüş

Akademik
Bakış

224

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

önce Waltz, güç dengesinin uluslararası ilişkilerdeki en eski kavramlardan biri olduğunu,¹² 2005 yılında Levy ve Thompson, güç dengesi kavramının uluslararası ilişkilerdeki “mukaddes” (*venerable*) kavramlardan biri olduğunu,¹³ 2007 yılında Wohlforth ise güç dengesinin uluslararası ilişkilerdeki en etkili yaklaşım (*idea*) olduğunu ileri sürmüştür. Waltz “eğer uluslararası politikanın ayırıcı bir teorisi varsa bunun güç dengesi teorisi”,¹⁴ Schweller her ne kadar tartışmalı bir kavram olsa da dengelemenin en sık kullanılan kavram olduğunu,¹⁵ Wohlforth ise hiçbir teorik kavramın disiplinde güç dengesi kadar ne akademik dünyada ne de karar alıcıların ve uygulayıcıların dilinde bu kadar etki yaratmadığını belirtmiştir.¹⁶ Hatta pek çok açıdan Realistleri eleştiren Hedley Bull bile, güç dengesi teorisinin modern uluslararası sistemin gelişiminde evrensel ölçekte bir hegemonun kurulmasına mani olan, bölgesel ölçekte devletlerin otonomisini koruyan ve diplomasi, savaş ve uluslararası hukuk gibi kurumların gelişmesi için uygun ortam hazırlayan bir işlev icra ettiğini kabul etmiştir.¹⁷ Benzer vurguları ve disiplinin öne çıkan temsilcilerinin aşağı yukarı aynı nitelikteki referanslarını artırmak mümkündür. Ancak hem disiplindeki teorik tartışmalar açısından hem de daha özeldir dış politika analizindeki merkezi önemine rağmen güç, güç dengesi, güç dengesi teorisi ve dengeleme gibi kavramların sanki birbirinin aynısıymış gibi kullanılması teknik ve epistemik anlamda bazı sorunlar doğurmaktadır.

Her şeyden önce bu kavramlar, bizzat kavrama ayrıcalıklı statü kazandıran isimlerin de kabul ettiği üzere, belirsiz bir doğaya sahiptir ve bu belirsizlik kavramların aynı zamanda tartışma ve eleştirilerin merkezinde yer almasına yol açmaktadır. Örneğin Haas’a göre, güç dengesinin; güç dağılımı, güç eşitliği, hegemonya, istikrar ve barış, istikrarsızlık ve savaş, güç politikaları, tarihin evrensel yasası ve politika yapımındaki sistem ya da rehber olmak üzere toplam sekiz farklı anlamı ya da göstergesi vardır.¹⁸ Kavramı belirsiz doğasından sıyırtıp, akademisyenler ve uygulayıcılar için daha operasyonel hale getirmek için çizilen bu çerçeve oldukça geniştir. Nitekim savaştan barışa, güç ilişkilerinden

V/4, 1953, s. 442.

- 12 Kenneth N. Waltz, “International Structure, National Force, and the Balance of World Power”, *Journal of International Affairs*, XXI/2, 1967, s. 215.
- 13 Jack S. Levy, William R. Thompson, “Hegemonic Threats and Great-Power Balancing in Europe, 1495-1999”, *Security Studies*, XIV/1, 2005, s. 1.
- 14 Waltz, *Theory of...*, s. 117.
- 15 Randall L. Schweller, “Unanswered Threats: A Neoclassical Realist Theory of Underbalancing”, *International Security*, XXIX/2, 2004, s. 166.
- 16 William C. Wohlforth, et al., “Introduction: Balance and Hierarchy in International Systems”, Stuart J. Kaufman (der.), *The Balance of Power in World History*, Palgrave Macmillan, New York 2007, s. 1.
- 17 Hedley Bull, *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics*, Routledge, London 2002, s. 102.
- 18 Haas, “The Balance of Power...”, s. 447-452. Haas gibi Martin Wight da kavramın dokuz farklı şekilde tanımlandığını vurgulamaktadır. Martin Wight, *Diplomatic Investigations: Essays in the Theory of International Politics*, G. Allen&Unwin Ltd, London 1966.

Gazi

Akademik
Bakış

225

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

tarihin “evrensel” yasalarına kadar geniş bir yelpazeye referans vermektedir. Bu nedenle de güç dengesi, çoğu zaman birbiriyle örtüşmeyecek kadar farklı ve hatta birbiriyle çelişen anlamlara sahip olacak şekilde kullanılmaktadır.¹⁹ Güç dengesi yaklaşımının Aydınlanma’dan beri²⁰ Uluslararası İlişkiler çalışmalarında çok merkezi bir konumda yer aldığını vurgulayan Wohlforth vd., buna rağmen bu yaklaşımın Avrupa²¹ dışındaki alanlarda sistematik olarak test edilmediğini iddia etmektedir. Güç dengesinin belirsiz doğasını ortadan kaldırmak ve bu yaklaşımı diğer bölgelerde de test etmek için dokuz akademisyenin kaleme aldığı oldukça çarpıcı bir çalışmaya imza atmışlardır.²² Wohlforth vd., kavramın tartışmalı olduğunu ve birbirinden çok farklı şekillerde tanımlandığını kabul etseler de bir öze sahip olduğunu dile getirmişlerdir. Onlara göre güç dengesi yaklaşımı, çok kutuplu sistemlerde hegemonyanın inşa edilemeyeceğini çünkü sistem içinde yer alan diğer büyük güçlerin hegemonyanın oluşumundan tehdit algıladıkları için onu dengelemeye çalışacakları özüne dayanmaktadır.²³ Wohlforth vd., aynı zamanda çok kutuplu sistemlerde yaygın eğilim ve hatta “evrensel” olduğunu iddia ettikleri bu dengeleme eğiliminin “kolektif eylem sorunu, güçlü olanı taklit etme sorunu ve tehdidin kimden geleceği tam olarak bilinemediği için doğan belirsizlik sorunu” olmak üzere üç faktör nedeniyle sınırlanabileceğini de eklemiştir.²⁴

Wohlforth vd.’nin güç dengesini tanımlamaya, ona ait çetin bir öz oluşturmaya, onun evrensel iddialarını ortaya koymaya ve bu yaklaşımı Avrupa dışında da test etmeye ve onu sınırlandıran bozucu faktörleri belirlemeye yönelik kapsamlı çalışması, pek çok çevre tarafından eleştirilmiştir. Bu eleştiriler içinde en çarpıcı olanı, aynı derginin sayfalarından yanıt vermeye çalışan Mette E. Sangiovanni’nin eleştirileridir.²⁵ Sangiovanni, Wohlforth vd.’nin ortaya koyduğu çerçevenin, i- kavramın tanımından, ii- ampirik olarak güç dengesi yaklaşımını test etmeye yönelik girişimin verimsizliğinden ve son olarak da iii- kullanılan tarihsel verilerin yetersizliğinden kaynaklanan üç zafiyetinin

Göz

- 19 Steve Chan, “An Odd Thing Happened on the Way to Balancing: East Asian States’ Reactions to China’s Rise”, *International Studies Review*, XII/3, 2010, s. 388.
- 20 Buradaki Aydınlanma vurgusuyla güç dengesi konusunda 1742 yılında ilk sistematik çalışmayı yapan David Hume’a gönderme yapılmıştır. David Hume, “Of the Balance of Power”, Eugene F. Miller (der.), *Essays, Moral, Political, and Literary*, Liberty Fund, Inc., Indianapolis 1987, (orijinali 1742).
- 21 Avrupa’yı merkeze alarak yaklaşık beş asırlık Avrupa’daki güç dengesi politikalarını sistematik olarak analiz eden çalışma için bakınız. Levy, Thompson, “Hegemonic Threats...”, s. 1-33.
- 22 William C. Wohlforth, et al., “Testing Balance-of-Power Theory in World History”, *European Journal of International Relations*, XIII/2, 2007, s. 155-185.
- 23 *A.g.m.*, s. 156. Benzer bir tespit için bakınız. Robert Jervis, “Balance of Power: Political”, James D. Wright (der.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, Elsevier, Oxford 2015, s. 1040.
- 24 Wohlforth, et al., “Testing Balance...”, s. 159.
- 25 Mette E. Sangiovanni, “The End of Balance-of-Power Theory? A Comment on Wohlforth et al.’s ‘Testing Balance-of-Power Theory in World History’”, *European Journal of International Relations*, XV/2, 2009, s. 347-380.

olduğunu belirtmektedir.²⁶ Bu üç sütun üzerinden eleştirilerini detaylandıran Sangiovanni'ye göre, asıl mesele Wohlforth vd.'nin açıklamaya çalıştığı gibi güç dengesinin 2.000 yıllık geçmişi olan farklı sistemleri ve o sistemdeki birimlerin eylemlerini açıklamak değil, güç dengesi yaklaşımının modern uluslararası sistemi açıklama kapasitesinin olup olmadığını anlamaktır.²⁷

İkinci olarak, güç dengesi her ne kadar en yaygın yaklaşımlardan biri olsa da hala pek çok açıdan belirsiz ve analiz açısından kontrol edilemeyen (*intractable*) bir karaktere sahiptir.²⁸ Bu durum büyük oranda güç kavramının doğasının tartışmalı olmasından kaynaklanmaktadır. Soğuk Savaş döneminde büyük oranda askeri kapasiteye dayanan materyal/maddi unsurlar üzerinden tanımlanan güç, bugün pek çok farklı göstergeyle tanımlanmaya başlamıştır. Gücün doğası, tanımı ve göstergelerine ilişkin değişim, geleneksel güç dengesi tartışmalarının da sorgulanmasına yol açmıştır. Güç dengesi konusundaki çalışmaların yeterince ampirik olarak desteklenmiş çalışmalarla sistematik şekilde yürütülmemesi de önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim pek çok ittifak davranışı ya da devletlerin yaptığı askeri yığınak diğer bir devleti dengelemeye yönelik girişim olarak yorumlanmakta ve fakat hangi devlet, hangi sistemde, neden, hangi güce ya da tehdide karşılık dengeleme girişiminde bulunur soruları yeterince yanıtlanamamaktadır.²⁹ Tüm bunlara ek olarak güç dengesi konusunda yürütülen tartışmaların yalnızca büyük güçler üzerine odaklanması, diğer güçleri ihmal etmesi³⁰ ve (ister inşa edilsin isterse de gerçek durumu yansıtsın) büyük güçler arasında yalnızca askeri güç eşitliğini teminine yönelik bir çerçeve içermesi de³¹ Soğuk Savaş sonrası dönemde pek çok açıdan eleştirilmiştir.

Üçüncü olarak, bir önceki noktayla doğrudan ilişkili olacak şekilde, güç dengesine dair tartışmaların genelde Realist çizgi içine hapsedilmesi³² alternatif bakışlarla konuyu zenginleştirme ihtimalini düşürmüştür. Realist paradigmanın çetin özünü temsil eden varsayımlarında "gücün dünya politikasının temel niteliği olması,³³ materyal kapasitenin öncelenmesi ve devlet tercihle-

26 *A.g.m.*, s. 347.

27 *A.g.m.*, s. 371.

28 Jack S. Levy, "What Do Great Powers Balance Against and When?", T. V. Paul, et al., (der.), *Balance of Power: Theory and Practice in the 21st Century*, Stanford University Press, Stanford 2004, s. 29.

29 Jack S. Levy, "Balances and Balancing: Concepts, Propositions, and Research Design", John A. Vasquez, Colin Elman (der.), *Realism and the Balancing of Power: A New Debate*, Prentice Hall, New York 2003, s. 128-130.

30 Doğu Asya ve ikincil güçler örneği üzerinden bu konudaki eleştiriler için bakınız. Robert S. Ross, "Balance of Power Politics and the Rise of China: Accommodation and Balancing in East Asia", *Security Studies*, XV/3, 2006, s. 355-395.

31 Kevin Sweeney, Paul Fritz, "Jumping on the Bandwagon: An Interest-Based Explanation for Great Power Alliances", *The Journal of Politics*, LXVI/2, 2004, s. 429.

32 Colin Elman, Michael A. Jensen, "Introduction", Colin Elman, Michael A. Jensen (der.), *Realism Reader*, Routledge, London 2014, s. 4.

33 Randall L. Schweller, David Priess, "A Tale of Two Realisms: Expanding the Institutions De-

Gazi

Akademik
Bakış

227

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

rinin çok sınırlı bir alanda sabitlenmiş olması (dengeleme)³⁴ gibi nedenlerle güç dengesi konusundaki tartışmalar son döneme kadar hep belirli ön kabuller üzerinden yürütülmüştür. Zaten Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte geleneksel güç dengesi teorisi de birçok açıdan sorgulanmaya başlamıştır. Özellikle Soğuk Savaş'taki iki kutuplu yapının sona ermesi, güç dengesi konusundaki tartışmaların ve daha genelde Realist bakışın araştırma gündeminin yoğun şekilde eleştirilmesine yol açmıştır. Örneğin 1990'lı yılların hemen başında pek çok akademisyen iki kutuplu yapının yerini yeni bir "çok kutuplu" güç dağılımına bırakacağını dile getirerek,³⁵ evrensel bir kural gibi sunulan dengelemenin artık geçerli olamayacağını ileri sürmüştür. Yine, sadece güç dengesinin değil aynı şekilde dengelemenin de tek kutuplu yapılarda açıklayıcı bir gücü olduğu çünkü tek kutuplu yapı içindeki diğer devletlerin hegemon gücü her şekilde dengelemeye çalıştığı yaygın şekilde kabul edilmiştir. Örneğin C. Layne'e göre devletler dengelemeye eğilimlidir. Çünkü onlar uluslararası sistemdeki güç dağılımındaki kendi pozisyonları konusunda hassastır. Yaşanacak muhtemel bir değişimin güvenlik göstergeleri sistem içinde kendini hemen belli etmektedir.³⁶ Soğuk Savaş'ın sonuyla dengelemenin en iyi açıklama gücüne sahip olduğu ileri sürülen görece bir tek kutuplu yapı ortaya çıkmış olsa da bu yapı kısa süre içinde başka formlara bürünmeye başlamıştır. Soğuk Savaş'ın sonuyla birlikte ortaya çıkan tek kutuplu yapıda yani ABD'nin gücünün zirvesinde olduğu dönemde bile, A. P. Liff'e göre, ABD'yi dengelemeye yönelik herhangi bir girişim olmamıştır. Liff, sadece bu durum nedeniyle değil son dönemde dünya politikasında yaşanan pek çok gelişme nedeniyle de 1980 ve 1990'larda çok büyük ilgi gören dengeleme teorisinin "zor zamanlar" geçirmeye başladığını iddia etmektedir.³⁷

Dördüncü olarak, girişte de belirtildiği üzere, geleneksel güç dengesi-ne yönelik ilk eleştiriler yine Realist çizginin türevleri tarafından formüle edilmiştir. "Dengeleme ve onun karşıtı gibi algılanan hegemonya" karşıtlığı gibi Realizm'in çetin özünü korumakla birlikte, devletin tercihleri ve tercihlerin nasıl karşılanacağı konusundaki ayrımlar Realizm içinde (Saldırgan Realizm ve Savunmacı Realizm) bölünmelerin yaşanmasına yol açmıştır. Askeri yayılmayı temel norm olarak önceleyen Saldırgan çizginin aksine büyük güçlerin yayılma-

bate", *Mershon International Studies Review*, XLI/1, 1997, s. 6.

- 34 Jeffery Legro, Andrew Moravcsik, "Is Anybody Still a Realist?", *International Security*, XXIV/2, 1999, s. 5-55.
- 35 Daniel H. Nexon, "The Balance of Power in the Balance", *World Politics*, LXI/2, 2009, s. 345.
- 36 Christopher Layne, "The Unipolar Illusion: Why New Great Powers Will Rise", *International Security*, XVII/4, 1993, s. 11-12.
- 37 Adam P. Liff, "Whither the Balancers? The Case for a Methodological Reset", *Security Studies*, XXV/3, 2016, s. 424-425. Ancak Liff, "her ne kadar güç dengesi teorisinde Neorealist çerçeve içinde pek çok sorunlu nokta olsa da, son dönemde yaşanan gelişmeler göstermiştir ki hem teorik hem de pratik olarak güç dengesini "İskartaya çıkartmak" hatalı ve oldukça kusurlu bir yaklaşım olacaktır" vurgusunu da eklemektedir.

Görüş

sını önlemeye yönelik dengelemeyi önceleyen Savunmacı çizgi devlet davranışları konusunda birbirinden ayrılmaktadır. Bu nedenle Soğuk Savaş sonrası dönemde güç, güç dengesi ve dengelemeye yönelik tartışmaların sağlıklı şekilde değerlendirilebilmesi için tartışmanın hangi kanal ya da kanat üzerinden yürüdüğünün de bilinmesi gerekmektedir. Dengelemenin en azından Waltz'un iddia ettiği gibi evrensel bir kural ya da uygulama olmadığı ve alternatif stratejilerin olabileceği Realist çizginin yeni türevleri tarafından kabul edilmiştir.³⁸ Tüm bu tartışmaları okuyabilmek adına dengelemenin nasıl bir evrim geçirdiği ve bu evrimin paralel olarak Realist çizgideki değişimle nasıl değerlendirilmesi gerektiği de analiz edilmelidir.

Son olarak, güç, güç dengesi ve dengeleme konusundaki tartışmalarda yaşanan teknik ve epistemik sorunlardan biri de konunun ittifak teorisiyle olan bağlantısıyla ilgilidir. Aynı bağlantıya işaret eden Wilkins'e göre uluslararası ilişkilerde çok yoğun şekilde devlet davranışları ve ittifaklar konusunda çalışmalar yürütülmüş olsa da hala disiplinde güvenilir bir tasnif ya da genel bir teorik bakış geliştirilememiştir.³⁹ Disiplinin ittifak teorisi ya da daha özelden ittifak davranışları konusundaki bu zafiyeti de doğal olarak güç dengesine ilişkin tartışmaları olumsuz açıdan etkilemektedir. Nitekim, teorik perspektifin yokluğundan dolayı Waltz'un formüle ettiği haliyle güç dengesi teorisi aslında yapısal bir analizde ve uluslararası sistemi merkeze alacak şekilde yapılan analizlerde hayat bulsa da yoğunlukla ikili ilişkilere ampirik olarak uyarlanmaya çalışılmıştır.⁴⁰

Tüm bu sorunlara rağmen, güç dengesi ve dengeleme, özellikle onu formüle eden güçlü isimlerin katkıları ve Realist çizginin kullanıcıları ve uygulayıcıları için "basit ve açıklayıcı" vurgularıyla devlet davranışları ve tercihleri konusundaki en etkili düşünce/yaklaşımlardan biri olma özelliğini sürdürmüştür. Soğuk Savaş içinde ete kemiğe bürünmüş bu yaklaşıma Soğuk Savaş sonrasında da yaygın şekilde başvuruluyor olması da dikkat çekicidir.

1. 2. Dengelemeyi Tanımlamak

Dengeleme, Waltz'un kullandığı en basit haliyle tanımlandığında, hegemon durumda olmaya yönelik girişimde bulunan güce karşı zayıf tarafı desteklemek demektir.⁴¹ Özünde uluslararası sistemin devlet davranışları üzerindeki (sınırlayıcı, zorlayıcı ya da kimi davranışları ödüllendiren) etkilerini açıklamaya ça-

38 Stuart J. Kaufman, "Conclusion: Theoretical Insights from the Study of World History", Stuart J. Kaufman (der.), *The Balance of Power in World History*, Palgrave Macmillan, New York 2007, s. 229-237.

39 Thomas S. Wilkins, "Alignment, not Alliance- The Shifting Paradigm of International Security Cooperation: Toward a Conceptual Taxonomy of Alignment", *Review of International Studies*, XXXVIII/1, 2012, s. 54.

40 Vesna Danilovic, *When the Stakes Are High: Deterrence and Conflict among Major Powers*, The University of Michigan Press, Ann Arbor 2005, s. 75.

41 Waltz, *Theory of...*, s. 126.

Gazi

Akademik
Bakış

229

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

İşan Neorealist teori⁴² içinde ayrıcalıklı bir yer tutan dengeleme, evrensel bir kural gibi algılanmıştır.⁴³ Sadece Neorealistler değil Morgenthau gibi Klasik Realistler için de dengeleme, devlet davranışlarını açıklamak açısından bir değer ifade etmektedir. Morgenthau'ya göre dengeleme, bir devletin sahip olduğu kapasiteyi (gücü) diğer devletin gücüne en azından onun üzerinde olmasa bile eşit olacak noktaya taşıma girişimidir.⁴⁴ Yine başka bir çalışmasında Morgenthau, özellikle küçük devletlerin egemenliklerini korumak için güç dengesine ihtiyaç duyduklarını ya da başka bir devletin korumasına muhtaç olduklarını belirtmiştir.⁴⁵ Realist çizginin iki önemli temsilcisi de dengelemeyi salt materyal kapasitenin artırılması ve bu sayede devlet güvenliğinin garanti altına alınmasının bir aracı olarak değerlendirmektedir. Yine aynı şekilde Robert J. Art da dengelemeyi bir devlet için diğer devlet ya da devlet koalisyonları karşısında kendisi adına en iyi çıktığı elde edebilecek bir seçenek olarak tanımlamaktadır. Ona göre devlet, kendi güç değerlerine yenilerini ekleyerek ya da rakip devlet/devlet koalisyonlarının sahip olduğu avantajları azaltarak dengeleme yapar.⁴⁶

Dengelemenin bu genel ve görece soyut tanımlarının yeterince işlevsel olmadığını ileri süren Randall L. Schweller, "daha somut" bir dengeleme tanımına başvurmaktadır. Ona göre dengeleme bir devletin diğer bir devlet ya da koalisyona karşı askeri gücünü içsel mobilizasyon ya da ittifaklar tesis ederek artırması ve böylece diğer devlet/lerin siyasi ya da askeri dominasyonunu, toprak işgalini önlemeye ya da bunu ertelemeye çalışmasıdır. Bu nedenle dengeleme, Waltz'un iddia ettiği gibi, sürekli devam eden bir pratik değil daha çok devletin siyasal veya askeri anlamda hayati çıkarlarının tehlikede olduğunu düşündüğü ya da doğrudan bir işgalle karşılaşma ihtimalinin yüksek olduğunu düşündüğü süreçte devletlerin başvurduğu bir stratejidir. Hatta ona göre dengeleme devletlerin birbirlerinin askeri varlıklarına yönelik somut bir tehdidin olduğunda ve/ya potansiyel bir savaş durumunda anlamlı bir hal almaktadır.⁴⁷ Başka bir çalışmasında da Schweller, dengeleme/güç dengesinin üç temel ilkesinin olduğunu belirtmektedir. i. Bölgesel hegemon konumundaki güçler, rakiplerinin muhtemel yükselişinin önüne geçmeye çalışır. ii. Hegemon durumda olmayan bütün güçler mümkün olduğu kadar kapasitelerini artırır, kapasitelerindeki görece artışın onlara sağlayacağı avantajı kullanmaya çalışır. iii. Devletler özellikle kendileri açısından tehlike yaratacak şekilde diğer dev-

42 Schweller, Priess, "A Tale of Two Realisms...", s. 8.

43 Jack S. Levy, William R. Thompson, "Balancing on Land and at Sea: Do States Ally against the Leading Global Power?", *International Security*, XXXV/1, 2010, s. 40.

44 Hans. J. Morgenthau, Kenneth W. Thompson (der.), *Principles and Problems of International Politics: Selected Readings*, Alfred A. Knopf, New York 1950, s. 103.

45 Morgenthau, *Politics Among Nations...*, s. 196.

46 Robert J. Art, "Correspondence: Striking the Balance", *International Security*, XXX/3, 2005, s. 183.

47 Randall L. Schweller, *Unanswered Threats: Political Constraints on the Balance of Power*, Princeton University Press, Princeton 2006, s. 9.

letlerin güç kapasitelerini artırmaları durumunda ittifaklar tesis ederek ya da askeri kapasitelerini artırarak onları dengelemeye çalışır.⁴⁸

Waltz ve Schweller'in dengelemenin tanımına yönelik yaklaşımları arasındaki farklılık aslında temsil ettikleri teorik perspektiften kaynaklanmakta ve bu ayrım tanım meselesinin çok ötesine geçmektedir. Realist çizginin disiplininin inşasından beri geçirdiği evrimin önemli duraklarından biri de Neorealist paradigma içinde yaşanan "mezhepsel" bölünmedir. Waltz bu bölünmede Savunmacı Realizm'in temsilcisiyken; Schweller ise Saldırgan Realizm'in öne çıkan isimlerinden biridir. İki "mezhep" arasındaki ayrım noktalarını belirlerken kullanılabilecek iki temel fay hattı vardır. Birincisi, devletin dünya politikasındaki temel arayışlarından güç ve güvenlik tercihleri arasındaki öncelik meselesidir. "Daha fazla güce sahip olmak doğal olarak daha fazla güvenlik getirir" şeklindeki Klasik Realizm'deki anlayışı sorgulayan Waltz, hegemon ya da tek kutuplu yapı yerine iki kutuplu sistemin daha istikrarlı olduğunu çünkü kutup liderlerinin istikrardan yana seçim yaptıklarını ve en azından bu pozisyonlarını korumak istediklerini ileri sürmektedir.⁴⁹ Saldırgan Realistler ise devletin kapasitesi ne olursa olsun bölgesel ya da küresel ölçekte bir hegemonya tesis etmeye çalıştığını ve Waltz'un çizdiği çerçevenin statükocu bir yan içerdiğini savunmaktadır.⁵⁰ İkincisi ve daha önemlisi, devletlerin (ister daha çok güç isterse daha çok güvenlik arayışı temelli olsun) hayatta kalma mücadelelerini hangi stratejiye bağlı olarak yürüttükleri konusundaki ayrımdır. Saldırgan Realistler, Savunmacıların iddia ettiği gibi dengeleme stratejisinin yaygın bir strateji olmadığını,⁵¹ dünya politikasında devletlerin asıl seçiminin dengeleme (*balancing*) ve sorumluluğu devretmek (*buck passing*) arasında olduğunu ileri sürmektedir. Saldırgan Realizm'in en ünlü temsilcisi John J. Mearsheimer'a göre özellikle tehdit altındaki devlet dengelemeyi tercih etmek yerine sorumluluğu başkasına devretme stratejisini tercih etmektedir.⁵²

Mearsheimer, Waltz özelinde Savunmacı Realizm'e yönelik eleştirilerini teorik çerçeve üzerinden yoğunlaştırmaktadır. Ona göre Waltz'un yaklaşımının en temel varsayımlarından biri devletlerin anarşik uluslararası sistemdeki en temel aktörler olduğu iddiasıdır. İkincisiyse devletlerin bu anarşik ortamdaki en temel motivasyonu hayatta kalmak yani kendi egemenliklerini garanti altına almaktır. Waltz, bu iki varsayımı çıkış noktası olarak benimsediği için devletlerin kendi pozisyonlarını yalnızca güç dengesi içinde koruyabileceği çıkarımını

48 Randall L. Schweller, "Missed Opportunities and Unanswered Threats: Domestic Constraints on the Balance of Power", <http://www.yale.edu/irspeakers/SchwellerFall02.pdf> (erişim tarihi: 09.09.2016).

49 Waltz, "International Structure...", s. 230.

50 John J. Mearsheimer, *The Tragedy of Great Power Politics*, W.W. Norton, New York 2001, s. 20.

51 Eric J. Hamilton, Brian C. Rathbun "Scarce Differences: Toward a Material and Systemic Foundation for Offensive and Defensive Realism", *Security Studies*, XXII/3, 2013, s. 444.

52 Mearsheimer, *The Tragedy...*, s. 140.

Gazi

Akademik
Bakış

231

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

yapmaktadır. Daha açık bir ifadeyle devletler, hayatta kalma süreçlerini garanti altına almak adına rakiplerinden bir şekilde daha güçlü olmayı hedefleyeceklerdir. Oysaki Mearsheimer'a göre, eğer Waltz haklıysa, devletler dünya politikasındaki güçlerini maksimize etmeye girişmemelidir çünkü diğer büyük güçler, sistem içindeki bu tür girişimleri dengeleyecek şekilde karşı adımlar atacaktır. Waltz'un devlet gücünü maksimize etmek yerine, sistem içindeki pozisyonunu sürdürmelidir tespitini de eleştiren Mearsheimer, Waltz'un bu yaklaşımı nedeniyle dengelemeye ayrıcalıklı yer verdiğini ileri sürmektedir.⁵³

Aslında öz olarak Avrupa merkezli modern uluslararası sistemi bizzat o sistemin nevi şahsına münhasır dinamikleri üzerinden açıklamak için geliştirilmiş olan güç dengesi teorisi, Mearsheimer'a göre devlet davranışları konusunda iki temel varsayıma sahiptir.⁵⁴ Birincisi, devletin dengeleme ya da sorumluluğu devretmek konusundaki seçimleri büyük oranda devletin coğrafyasına bağlıdır. Potansiyel hegemon devletin komşuları coğrafi olarak uzak durumda olan devletlere nazaran daha çok dengeleme çabası içine girerler çünkü coğrafi yakınlık, maliyetleri düşürürken dengelemeden kaynaklanan faydaları artırır. İkincisi, daha zayıf ya da küçük olan devletler dengelemeden ziyade potansiyel hegemonun peşine takılmayı (*bandwagoning*) tercih ederler. Çünkü devletin görece gücü (potansiyel hegemonu dengeleme kapasitesi) ne kadar büyükse, dengeleme yapma ihtimali de o kadar büyüktür. Wohlforth, Mearsheimer'ın çizdiği bu çerçeveye devletin algıladığı tehdit düzeyini de ekleyerek, sadece coğrafi yakınlığın değil aynı zamanda tehdit düzeyinin yüksek olmasıyla devletin dengeleme stratejisine başvurması arasında da doğrudan bir ilişki olduğunu vurgulamaktadır.⁵⁵

İster Waltz'un öncelediği güç, isterse Mearsheimer'ın tanımladığı coğrafi yakınlık ya da tehdit temelli olsun dengeleme, daha güçlü ve/ya tehlikeli bir şeye karşı geliştirilen bir stratejidir. Nitekim tek kutuplu yapı içindeki hegemon güç, tanım olarak, dengelemeye ihtiyaç duymaz. Ancak aynı yapı içindeki daha küçük güçler, hegemon gücü dengeleyecek şekilde strateji geliştirirler. "Belirsizlik, hayatın kendisidir ve hiçbir alanda uluslararası politikada olduğundan daha belirgin değildir" diyen Waltz'a göre, bu belirsiz doğaya sahip dünya politikasında barış bazen hegemonyanın varlığıyla bazense farklı güçler arasındaki dengelemeyle ilintilenir. Ona göre hangisinin doğru olduğunu sorgulamak, meselenin özünü tam olarak kavrayamamak demektir. Hegemon güç olmak peşinde koşan ve onu dengelemeye çalışan başka güçler vardır. Kısacası hegemonya dengeyi doğurur. Bunu tarihsel olarak görmek ve teorik olarak anlamak, Waltz'a göre, kolaydır.⁵⁶

53 John J. Mearsheimer, "Reckless States and Realism", *International Relations*, XXIII/2, 2009, s. 242-243.

54 Mearsheimer, *The Tragedy...*

55 Wohlforth, et al., "Introduction: Balance...", s. 5-18.

56 Kenneth N. Waltz, "The Emerging Structure of International Politics", *International Security*,

Dengeleme nasıl gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin maliyeti yüksek bir seçenektir ve bu stratejiye başvuran devletin başarısız olma ihtimali de oldukça yüksektir. Bu nedenle Mowle ve Sacko'ya göre tek kutuplu yapı içinde peşine takılmak stratejisi dengeleme stratejisinden daha ödüllendirici olabilir. İleride de tartışıldığı üzere, peşine takılmak stratejisi dengelemenin mefhumu muhalifi değildir ve hatta bazı durumlarda bu iki strateji eş zamanlı kullanılacak şekilde işlevsel olabilir ve bu tür koşullarda hangisinin daha baskın olduğu anlaşılamayabilir. Örneğin Soğuk Savaş'ta NATO'nun parçası olan Avrupalı güçler, eş zamanlı olarak ABD ile ilişkilerini peşine takılmak stratejisine uygun şekilde yürütürken, SSCB'yi de dengelemeye çalışmışlardır.⁵⁷ Özellikle Soğuk Savaş boyunca Avrupalı devletlerin ABD ile olan ittifakları “daha az savunma harcamasıyla daha fazla güvenlik” elde etmeye yönelik bir çizgide yürümüştür. Bu ilişki hem güç dengesi perspektifinden hem de tehdit dengesi teorisi (*balance of threat theory*) üzerinden Avrupalı güçlerin neden ABD'yi dengelemeye çalışmadığını ve hatta böyle bir gereksinime neden hiç ihtiyaç duymadıklarını anlamak açısından önemlidir. Soğuk Savaş döneminde geçerli olan bu anlayış, özellikle Soğuk Savaş'ın hemen ardından ABD'nin görece tek kutuplu bir dünya inşa etme girişimleriyle birlikte değişim geçirmiştir. Bu süreçte, Anders Wivel'e göre, Avrupalılar siyasal entegrasyonu derinleştirerek, tek kutuplu yapıdan kaynaklanan “tehdidi” dengelemeye çalışmışlardır.⁵⁸ Transatlantik ilişkilerinin Soğuk Savaş'tan günümüze geçirdiği evrim bile, aslında dengeleme dışında da alternatif stratejilerin olduğu ve dengeleme stratejisinin kendi içinde farklı türlerinin olduğunu görmek noktasında iyi bir örnek teşkil etmektedir.

Dengelemenin, bütün eleştirilere ve formüle edildiği, anlam kazandığı Soğuk Savaş sona ermiş olmasına rağmen, hala akademik ve pratik olarak cazibesini koruyor olması onu inşa eden ya da eleştiren isimlerin şöhretiyle sınırlı değildir. Daha çok Metternich, Castlereagh ya da Bismarck gibi politikacıların elinde anlam ifade eden güç dengesi pratiğiyle çıkılan yolda, tablo 1'de de gösterildiği üzere, bugün tam dokuz farklı dengeleme türünden bahsedilmektedir. Dünya politikasında özellikle 21. yüzyılda yaşanan bazı gelişmelerin ve daha özelde devlet davranışlarının ve ittifak teorisinin daha iyi anlaşılması açısından dengelemenin bu farklı türlerini de değerlendirmek gerekmektedir.

Tablo 1: Dengelemenin Türleri

İç Dengeleme – Internal Balancing	Dış Dengeleme – External Balancing
Sert Dengeleme – Hard Balancing	Yumuşak Dengeleme – Soft Balancing

XVIII/2, 1993, s. 72.

57 Thomas S. Mowle, David H. Sacko, *The Unipolar World: An Unbalanced Future*, Palgrave Macmillan, New York 2007, s. 67-69.

58 Anders Wivel, “Balancing Against Threats or Bandwagoning with Power? Europe and the Transatlantic Relationship after the Cold War”, *Cambridge Review of International Affairs*, XXI/3, 2008, s. 301-302.

Gazi

Akademik
Bakış

233

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

Negatif Dengeleme – Negative Balancing	Pozitif Dengeleme – Positive Balancing
Uzak Dengeleme- Offshore Balancing	Yakın Dengeleme- Onshore Balancing
Her Yerde Dengeleme- Omnibalancing	

1. 3. Dengelemenin Türleri

Waltz'un kullandığı anlamda basitçe, daha güçlü bir devlet ya da koalisyona karşı zayıf tarafı desteklemek şeklinde tanımlanan dengeleme stratejisinde özellikle üç noktanın altını çizmek gerekir. Birincisi dengelemenin bir şeye (diğer devlet/ler) karşı olduğu, ikincisi bu eylemin/stratejinin bir amaç için yapıldığı, üçüncüsüyse amacı elde etmek için hangi yöntem/araçların kullanılacağı meselesidir. Dengelemenin aşağıda tek tek tartışılan dokuz türü arasındaki farklılaşma daha çok üçüncü faktörle ilişkilidir. Öz olarak dengelemenin bütün türleri, Waltz'un tanımındaki daha güçlü konumdaki devlete karşı hayatta kalmak (bu bazen gücü maksimize etmek bazen de güvenliği garanti altına almak şeklinde tezahür edebilir) amacıyla kullanılmakta ve bu yönüyle bütün türler aynı özü paylaşmaktadır. Sadece başvurulan yöntem konusunda bir farklılık vardır. Nitekim Waltz'un kendisi bile dengelemenin "iç ve dış dengeleme" olmak üzere iki türü olduğunu 1979'daki çalışmasında ortaya koymuştur.

i- İç Dengeleme-Dış Dengeleme

Eğer bir devlet kendisine yöneltilen tehditleri yine kendi imkânlarını kullanarak minimize etmeye çalışıyorsa iç dengelemeye başvurmuş demektir. Devlet, eğer yüzleşmek zorunda kaldığı korku ya da tehdidin üstesinden gelmek adına diğer devlet/lerle işbirliği yapıyorsa dış dengeleme stratejisini kullanıyor demektir. Waltz'a göre, devletin ittifak içinde olduğu diğer devletlerin kapasitesinden çok kendi kapasitesine dayanarak iç dengeleme yapması dış dengelemeye oranla daha güvenilir ve tercih edilir bir seçenektir.⁵⁹ Waltz'un genel yaklaşımı ve Neorealizm'in özellikle anaşsi, öz-yardım (*self-help*), aldatma ve belirsizlik konusundaki tespitleri göz önüne alındığında Waltz'un bu iki dengeleme türü arasındaki önceliği daha anlaşılır olacaktır.

ii- Negatif Dengeleme-Pozitif Dengeleme

Dengeleme stratejisinde devletlerin kendi kapasitelerini artırma ve böylelikle tehdidin üstesinden gelme şekillerine göre yapılan iç ve dış dengeleme ayrılarından farklı olarak, dengelemenin bir diğer türü de negatif ve pozitif dengelemedir. Bu dengeleme türünde devletler, ilkinden farklı olarak kendi kapasitelerinden çok diğer devlet/lerin kapasitelerini zayıflatmaya yönelik girişimlerle dengeleme yapmaya çalışırlar. Devletlerin ister iç isterse dış dengelemeyle sahip olduğu kapasiteyle diğer devlet/lerin kapasitesini zayıflatmaya çalışması

59 Waltz, *Theory of...*, s. 168.

negatif dengeleme olarak tanımlanmaktadır.⁶⁰ Daha çok askeri kapasite üzerinden tanımlanan negatif dengeleme, aynı zamanda ekonomik ve diplomatik olarak da diğer devleti zayıflatma girişimlerini kapsamaktadır. Örneğin Suriye iç savaşında Rusya ve Türkiye arasında yaşanan uçak krizinden sonra Rusya, Türkiye'nin Suriye'deki etkinliğini ciddi ölçüde zayıflatacak şekilde askeri, diplomatik ve ekonomik araçları kullanarak negatif dengeleme stratejisine başvurmuştur. Devletin dünya politikasında kendi kapasitesini artırmaya yönelik çabaları (bu çabalar hem iç hem de dış kaynaklı olabilir) ise pozitif dengeleme olarak tanımlanmaktadır. Kai He'ye göre devletin dengeleme stratejisi ve bu iki türden hangisini önceleyeceği onun algıladığı tehdit düzeyiyle doğrudan ilişkilidir. Ona göre devlet, potansiyel rakibinden ne kadar çok tehdit algılırsa pozitif dengeleme yapma ihtimali de o kadar yüksek olur.⁶¹ Aynı örnekle devam etmek gerekirse, uçak krizi sonrasında Türkiye'nin hem iç hem de dış dengeleme yoluyla (askeri mobilizasyon, NATO, İsrail ile ilişkilerin normalleşmesi vb. gibi) Rusya'dan algıladığı tehdit ve Suriye politikasına yönelik pozisyonu güçlendirmek nedenleriyle kendi kapasitesini artırmaya yönelik girişimleri pozitif dengeleme stratejisine başvurduğunun bir göstergesidir.

iii- Sert Dengeleme-Yumuşak Dengeleme

Dengeleme stratejisi ve türleri konusundaki literatürün en zengin olduğu alanlardan biri de sert ve yumuşak dengeleme ayrımıdır. Sert ve yumuşak dengelemenin, diğer dengeleme türlerine oranla, son dönemde daha çok tartışılıyor olmasının iki temel gerekçesi vardır. Birincisi gücün doğasına ilişkin olarak yürütülen tartışmaların (sert güç, yumuşak güç ayrımı gibi) disiplinde son çeyrek asırda yoğunlaşmasıdır. İkincisi geleneksel olarak daha çok militer ve materyal araçlarla tanımlanan dengeleme stratejilerinin kapsamının genişlemiş olmasıdır. Özellikle ikinci nokta disiplinin genel görünümündeki değişim ve materyal olmayan unsurların da bir analiz parametresi olarak yaygın şekilde kullanılmasıyla bağlantılıdır.⁶² Nitekim büyük oranda askeri araçlar ve askeri tehdit üzerinden tanımlanan sert dengeleme, Soğuk Savaş sonrası dönemle birlikte yeni şekillenen uluslararası ortamın dinamikleriyle bazı açılardan uyumsuzluk göstermeye başlamıştır.⁶³ M. Fortman'a göre, dengelemenin en eski türlerinden biri olarak sert dengeleme, bugünün dünya politikasında i- devletler güvenliklerine yönelik yoğun bir askeri tehditle yüzleştiklerinde, ii- potansiyel

60 Reuben Steff, Nicholas Khoo, "Hard Balancing in the Age of American Unipolarity: The Russian Response to US Ballistic Missile Defense during the Bush Administration (2001-2008)", *Journal of Strategic Studies*, XXXVII/2, 2014, s. 227-228.

61 Kai He, "Undermining Adversaries: Unipolarity, Threat Perception, and Negative Balancing Strategies after the Cold War", *Security Studies*, XXI/2, 2012, s. 157.

62 Martha Finnemore, "Legitimacy, Hypocrisy, and the Social Structure of Unipolarity: Why Being a Unipole Isn't All It's Cracked Up to Be", *World Politics*, LXI/1, 2009, s. 83.

63 G. John Ikenberry, "Introduction", G. John Ikenberry (der.), *America Unrivaled: The Future of the Balance of Power*, Cornell University Press, Ithaca 2002, s. 25.

Gazi

Akademik
Bakış

235

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

rakip devletin gücü diğer devleti neredeyse yok edecek noktaya kadar yükseldiğinde, iii- rakip devletler arasında çatışma yoğunlaştığı zaman gerçekleşir.⁶⁴ Bu nedenle 21. yüzyılda sert dengeleme, Soğuk Savaş atmosferinde ifade ettiği değeri büyük oranda yitirmiştir. Bugün daha çok tartışılan strateji yumuşak dengelemedir.

Yumuşak dengeleme hem yoğunluk bakımından hem de bünyesinde barındırdığı araçlar açısından sert dengelemeden ayrılmaktadır. Daha çok askeri kapasitenin artırılması veya savunma/güvenlik ittifaklarıyla güçlü olana karşı geliştirilen sert dengelemeden farklı olarak, yumuşak dengeleme daha sınırlı askeri kapasite artırımını ve hepsinden daha önemlisi resmi ve/ya gayri resmi güvenlik ağlarına başvurmayı ve bölgesel ve uluslararası örgütlerle daha yakın çalışmayı içermektedir.⁶⁵ Yumuşak dengeleme konusunda 2005 yılında en önemli çalışmaya imza atan Robert A. Pape, ABD ve diğer güçler arasındaki ilişki üzerinden yumuşak dengelemeye dair bir analiz yapmaktadır. Ona göre yakın gelecekte, ABD'yi dengelemek adına Çin, Japonya, Almanya, Fransa, Rusya gibi güçler ve diğer bölgesel güçlerin geleneksel sert dengeleme yöntemlerine (askeri yığınak yapmak, savaşa yönelik koalisyon kurmak, askeri teknolojiyi ABD'nin düşmanlarına transfer etmek gibi) başvurmaları çok ihtimal dâhilinde değildir. ABD hegemonyasını tek başına dengelemeye çalışmak çok maliyetli diğer devletlerle işbirliği yaparak dengelemekse, koalisyonun her anlamda birlik içinde hareket edeceğine emin olmaksızın, çok risklidir. Pape'e göre bu güçler, geleneksel sert dengelemeden ziyade yumuşak dengeleme yöntemlerine başvurmaktadır. Pape, yumuşak dengelemeyi; askeri olmayan araçları kullanarak, doğrudan ABD'nin askeri üstünlüğünü hedef almayan ve fakat onun askeri üstünlüğünü ya da tek taraflı askeri politikalarını zayıflatan, bozan ya da erteleyen eylemler olarak tanımlamaktadır. Yumuşak dengeleme, uluslararası kurumları, ekonomik araçları, diplomatik düzenlemeleri kullanmayı ve üstün konumunda olan gücün içinde yer aldığı bir savaşta tarafsız kaldığını beyan etmeyi ve bu tarafsızlığı sert şekilde yorumlayarak uygulamayı içermektedir ki ona göre zaten çalışmayı kaleme aldığı dönemde ABD'nin Irak'ta yürüttüğü savaşa karşı diğer güçler bu araç ve eylemlere hali hazırda başvurmuştur.⁶⁶ Pape, ayrıca yumuşak dengelemenin eğer ABD tek taraflı güvenlik ve askeri politikalarını sürdürmeye devam ederse giderek yoğunluk kazanacağını da öngörmektedir. Hatta yumuşak dengelemenin yoğunlaşması, uzun dönemde sert dengeleme de yapabilecek şekilde daha sıkı işbirliğine dayalı bir ittifakın

Görüş

- 64 Michel Fortmann, et al., "Conclusions: Balance of Power at the Turn of the New Century", T. V. Paul, et al., (der.), *Balance of Power: Theory and Practice in the 21st Century*, Stanford University Press, Stanford 2004, s. 362-365.
- 65 T. V. Paul, "The Enduring Axioms of Balance of Power Theory," T. V. Paul, et al., (der.), *Balance of Power: Theory and Practice in the 21st Century*, Stanford University Press, Stanford 2004, s. 3.
- 66 Robert A. Pape, "Soft Balancing against the United States", *International Security*, XXX/1, 2005, s. 9-10.

doğuşuna zemin hazırlayabilir. Çünkü ona göre dengelemenin mantığında hegemon durumda olan devlete karşı kolektif eylem yapabilecek bir dizi ikincil gücün işbirliği yatmaktadır.⁶⁷

Pape'in bu çalışmayı kaleme aldığı *International Security* dergisinin aynı sayısında T. V. Paul da ABD üstünlüğünü merkeze alarak, benzer analizler yapmaktadır. Ona göre yumuşak dengeleme, ikincil güçlerin sahip olduğu bir motivasyon olarak tanımlanmakta ve bu motivasyon tek kutuplu yapıda yer alan hegemonun dünya politikasındaki etkisini/kapasitesini kullanmasını zorlaştıran unsurları kapsamaktadır. Ancak Paul, yumuşak dengelemenin anlam ifade edebilmesi için üç temel şartın karşılanması gerektiğini ileri sürmektedir. Birincisi, baskın/dominant güç pozisyonu ve bu gücün askeri eylemlerinin ikincil devletler üzerinde giderek bir endişe yaratması ve fakat doğrudan onların egemenliklerine yönelik ciddi bir tehdit oluşturmaması gerekir. Zira böyle bir ciddi tehdidin varlığında ikincil devletler sert dengelemeyi tercih edeceklerdir. İkincisi, dominant devletin dünya politikasındaki güvenlik ve ekonomi alanlarındaki temel sorunlara çözüm üretme kapasitesi ve temel hizmetleri sunması (*public goods*) ve onun bu niteliğinin kolayca değiştirilebilir olmaması gerekir. Üçüncüsü, dominant durumda olan devletin kendisine yönelik yumuşak dengeleme girişimlerine karşı anlık misilleme yapmaması gerekir çünkü ikincil devletlerin dengeleme girişimleri doğrudan dominant gücün pozisyonuna meydan okuyacak askeri araçları içermemektedir.⁶⁸

Pape ve Paul'un formüle ettiği yumuşak dengeleme kısa sürede akademik olarak pek çok tartışmaya yol açmıştır. Yumuşak dengelemeyi özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde görece ABD hegemonyasının yaşandığı süreçte dünya politikasını anlamak açısından daha işlevsel bulan çevreler, neredeyse ikincil devletlerin tüm eylem ya da önlemlerini bu sınıfa sokmaya çalışmıştır. Yumuşak dengelemeyi daha dar bir çerçevede tanımlayan kesimlerse hegemon güçten kaynaklanan "tehditlerle" baş etmeye yönelik koordineli girişimleri dikate almışlardır. Bu ikisi arasında bir yerde durarak yumuşak dengelemeyi aynen Pape gibi tanımlayan B. E. Whitaker'a göre yumuşak dengeleme, hegemon gücün tek taraflı politikalarını sekteye uğratmaya yönelik girişimleri kapsamaktadır. Ancak Whitaker, yumuşak dengelemenin tanımı ya da bu yaklaşımın teorik değerinden çok, bu yaklaşımın örneğin bir grup Afrika ülkesi tarafından kullanılıp kullanılmayacağını sorgulamaktadır. Ona göre yumuşak dengeleme konusunda yürütülen bütün tartışmalar yalnızca Fransa, Almanya, Rusya, Çin, Hindistan gibi ikincil güçler üzerinde yoğunlaşmış ve daha zayıf güçlerin hegemonu dengeleme kapasitesi olmadığı ön kabulü nedeniyle zayıf devletlere hiç yer verilmemiştir. Genel kabule uygun şekilde zayıf devletlerin yalnızca peşine takılmak stratejisi izleyeceği algısının değişmesi gerektiğini ileri süren

67 A.g.m., s. 17.

68 T. V. Paul, "Soft Balancing in the Age of U.S. Primacy", *International Security*, XXX/1, 2005, s. 59.

Gazi

Akademik
Bakış

237

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

Whitaker'a göre yumuşak dengeleme, sert dengelemeden farklı özellikleri nedeniyle zayıf devletlerin de davranışlarını açıklayacak bir karaktere sahiptir.⁶⁹

Whitaker'ın yumuşak dengeleme tartışmalarında zayıf devletlerin ihmal edildiğine yönelik bu eleştirisinin dışında, bu yaklaşımın teorik değeri konusunda da ciddi bazı eleştiriler dile getirilmiştir. Örneğin Brooks ve Wohlforth, yumuşak dengeleme kavramının gelişimini aslında geleneksel güç dengesi teorisindeki gibi karşılıklı olarak birbirini dengelemeye çalışan büyük güçlerin olmadığı yeni uluslararası sisteme uyarlama girişimi olarak değerlendirmektedir. Onlara göre bu girişimlerde iki temel yanlışlık yapılmaktadır. Birincisi yumuşak dengeleme, ABD'nin eylem ve politikalarını sınırlandırmaya yönelik diğer devletlerin eylemlerini açıklayacak alternatif bir yaklaşımdan yoksundur. İkincisi yumuşak dengelemenin ampirik olarak gerçekten bir değer ifade edip etmediği konusunda da sorunlar bulunmaktadır.⁷⁰

Ilai Z. Saltzman tarafından da benzer eleştiriler yöneltilmektedir. Ona göre de yumuşak dengeleme konusunda son dönemde giderek zenginleşen bir literatür olmasına rağmen, bu tartışmalarda hala iki noktada eksiklik görülmektedir. İlk olarak yumuşak dengelemenin, geleneksel güç dengesi yaklaşımı mantığının dışında en azından o yaklaşımın çetin özünden farklılaştırılmış ve üzerinde büyük oranda anlaşılabilir bir tanımlı yoktur. Nitekim mevcut tanımlar, hala güçlü olan devletin zayıflatılmasına yönelik girişimlere referans vermektedir. Bu anlamda da öz olarak askeri olmayan önlemleri içerdiği ileri sürülen yumuşak dengelemenin geleneksel/sert dengelemeye alternatif sunabilecek bir şekilde formüle edilmesi gerekmektedir. İkinci olarak, yumuşak dengeleme konusunda daha önceden yapılan çalışmalar sadece belirli bir tarihsel döneme yoğunlaşmış durumdadır. Örneğin Soğuk Savaş öncesi dönemi açıklayacak şekilde yeterli bir analiz gücüne sahip olmadığı anlaşılan yumuşak dengeleme, daha çok ad-hoc durumlar için uyarlanabilecek bir bakış açısı gibi algılanmaktadır.⁷¹ Bu eleştirileri sıraladıktan sonra Saltzman, yumuşak dengelemenin basitçe devleti tehdit eden diğer devletin zayıflatılması olarak tanımlanamayacağını not etmektedir. Ona göre yumuşak dengeleme, devlet davranışları konusundaki bir dış politika teorisidir ve bu teori dünya politikasındaki kapasite dağılımı değişimlerine karşı devletlerin neden ve nasıl davranması gerektiğini açıklayacak bir niteliği haizdir. Başka bir ifadeyle bu yaklaşım sistemik bir çıktıdan ziyade bir stratejik seçim yaklaşımıdır. Ek olarak yumuşak dengeleme, ne bir diplomatik ihtilaf (*diplomatic friction*) ne de bir sıradan devletler arası diplomatik girişimdir. Son olarak geleneksel güç dengesi yaklaşımından farklı olarak

69 Beth Elise Whitaker, "Soft Balancing Among Weak States? Evidence from Africa", *International Affairs*, LXXXVI/5, 2010, s. 1110.

70 Stephen G. Brooks, William C. Wohlforth, "Hard Times for Soft Balancing", *International Security*, XXX/1, 2005, s. 72.

71 Ilai Z. Saltzman, "Soft Balancing as Foreign Policy: Assessing American Strategy toward Japan in the Interwar Period", *Foreign Policy Analysis*, VIII/2, 2012, s. 132.

yumuşak dengeleme, askeri olmayan araçları kullanarak, yükselen gücün ya da tehditlerin manevra kabiliyetini sınırlandırma ya da engelleme temeline dayanmaktadır.⁷²

Yumuşak dengeleme konusundaki tartışmaları ABD ve Çin ilişkileri üzerinden değerlendiren Kai He ve Huiyun Feng, devletlerin hangi dengeleme türünü seçtiklerini belirleyen asıl unsurun güç paritesindeki değişim ve ekonomik bağımlılık olduğunu ileri sürmektedir. Eğer devletler arasındaki güç parite farkı ve ekonomik bağımlılık ne kadar yüksekse devletin yumuşak dengeleme stratejisini seçme ihtimali de o kadar yüksektir. Soğuk Savaş sonrası ABD'nin Çin'e yönelik politikası onların bu iddiasını test etmek açısından hayati bir önem taşımaktadır. Onlara göre, iki devlet arasındaki büyük güç farkı ve iki ülke arasında giderek artan ekonomik karşılıklı bağımlılık ABD'nin Çin'i sert dengelemeden ziyade yumuşak dengeleme yöntemlerine başvurarak dengelemesine yol açmıştır.⁷³ Yumuşak dengeleme konusundaki eleştirilere de yer veren He ve Feng'e göre, özelde yumuşak dengeleme genelde tüm dengeleme stratejileri tek kutuplu yapının geçerli olduğu sistemde pek bir anlam ifade etmemektedir. Yine yumuşak dengeleme davranışları aslında olağan tek kutuplu politikalarından çok fazla ayırt edilebilecek bir öze sahip değildir. Üçüncüsü yumuşak dengeleme yaklaşımı yanlışlanabilir değildir (*not falsifiable*). Tüm bu eksiklerine ve eleştirilere rağmen yumuşak dengeleme entelektüel olarak bir değer ifade etmektedir. He ve Feng, yumuşak dengeleme konusundaki tartışmalara katkı vermek adına sert ve yumuşak dengelemeyi de kendi içinde ikiye ayırarak tasnif etmektedir.⁷⁴

Tablo 2: Sert ve Yumuşak Dengeleme Çeşitleri

Tanım	Askeri	Askeri Olmayan
<i>Sert Dengeleme:</i> Devletin rakibine oranla kendi gücünü artırması.	Askeri Sert Dengeleme <ul style="list-style-type: none"> İç askeri dengeleme: silahlanma yarışı, askeri mobilizasyon Dış askeri dengeleme: ittifak kurmak 	Askeri Olmayan Sert Dengeleme: <ul style="list-style-type: none"> Müttefiklerine stratejik teknoloji transferi Müttefiklerine ekonomik yardım yapmak
<i>Yumuşak Dengeleme:</i> Devletin rakibinin görece gücünü zayıflatması ve kendi güvenliğini artırması.	Askeri Yumuşak Dengeleme: <ul style="list-style-type: none"> Düşmanının düşmanına silah satışı Düşman devleti hedef alarak silah kontrolü/sınırlandırılması 	Askeri Olmayan Yumuşak Dengeleme: <ul style="list-style-type: none"> Ekonomik yaptırım ve ambargo Stratejik işbirliği yapmamak

72 Saltzman, "Soft Balancing as Foreign Policy...", s. 133.

73 Kai He, Huiyun Feng, "If Not Soft Balancing, Then What? Reconsidering Soft Balancing and U.S. Policy Toward China", *Security Studies*, XVII/2, 2008, s. 365.

74 *A.g.m.*, s. 365.

Gazi

Akademik Bakış

239

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

Kaynak: Kai He, Huiyun Feng, "If Not Soft Balancing, Then What? Reconsidering Soft Balancing and U.S. Policy Toward China", *Security Studies*, XVII/2, 2008, s. 373.

Kai He, başka bir çalışmasında, Güneydoğu Asya'daki dengeleme girişimleri üzerinden yaptığı analizde, yumuşak dengeleme olarak da değerlendirilebilecek yeni bir kavramsallaştırma yapmaktadır. Onun "kurumsal dengeleme" (*institutional balancing*) olarak tanımladığı dengeleme türü aslında Neorealizm'in güç dengesi teorisi ve Neoliberalizm'in karşılıklı bağımlılık yaklaşımının bir melezidir. Ona göre bu strateji, anarşik uluslararası sistemde güvenliği sağlamaya çalışan devletlerin karşılaştıkları baskı ve tehditlere karşı genellikle Realist çizginin ihmal ettiği bölgesel ve uluslararası örgütleri kullanmalarını içermektedir. Kurumsal dengeleme, geleneksel sert dengeleme ve onun araçlarının giderek artan karşılıklı ekonomik bağımlılık ortamında daha az işlevsel olması nedeniyle yeni bir strateji olarak tercih edilmektedir. Ayrıca bölgesel düzeyde (onun yaptığı analizde Güneydoğu Asya'yı kastetmektedir) güç kapasitesindeki dağılım devletlerin kurumsal dengeleme stratejilerini de şekillendirmektedir.⁷⁵

Yumuşak dengeleme, geleneksel dengeleme ve daha genelde Neorealizm'e yönelik eleştirilerin artmasıyla dengeleme konusundaki literatürün en cazip alanlarından biri olmuştur. Her ne kadar tanımı, teorik değeri ve daha çok büyük güçler arasındaki ilişkileri anlamaya yönelik formüle edildiği konusunda eleştirilere maruz kalsa da yumuşak dengeleme gücün doğasına ilişkin değişimi de karşılayacak analiz açısından bir değer ifade etmektedir. Realist çizginin güç dengesi, güç ve güvenlik arasında kurguladığı ilişkiye "sadık kalmakla" birlikte, zorlayıcı ve askeri önlemlere daha az başvurulmasına referans vermesi ve bölgesel ve uluslararası örgütlere de analizde bir yer açması nedenleriyle yumuşak dengeleme 21. yüzyılda dünya politikasındaki devlet davranışlarının anlaşılması noktasında kullanışlı bir rehber olabilir.

iv- Offshore Dengeleme-Onshore Dengeleme

Son dönemde dengeleme konusundaki tartışmalarda yumuşak dengeleme kadar önem kazanan türlerden biri de offshore dengelemedir.⁷⁶ Daha çok Neorealizm içindeki mezhepsel bölünmede Saldırgan kesimde yer alan Walt, Mearsheimer, Posen ve Layne gibi isimler tarafından geliştirilen offshore dengeleme, ABD'nin küresel çıkarlarını nasıl gözetmesi gerektiği konusundaki tartışmalardan beslenmektedir. Nitekim bu konuda ilk çalışmayı yapan isimlerden biri

75 Kai He, "Institutional Balancing and International Relations Theory: Economic Interdependence and Balance of Power Strategies in Southeast Asia", *European Journal of International Relations*, XIV/3, 2008, s. 492.

76 Offshore kavramını "kıyı" ya da "uzak" olarak Türkçeleştirmek mümkündür. Ancak dengelemeyle birlikte kullanıldığında uyumsuzluk yaratacağı düşüncesiyle metin içinde offshore dengeleme olarak kullanılmıştır.

Görüş

Akademik
Bakış

240

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

olan Christopher Layne, offshore dengelemenin iki temel amacının olduğunu not etmektedir. Birincisi gelecekte yaşanması muhtemel büyük çaplı savaşlarda ABD'nin savaşa dâhil olma riskini mümkün olduğu kadar minimize etmek ve ikincisi de uluslararası sistemde ABD'nin görece gücünü artırmak. Layne'e göre offshore dengeleme, hegemonyaya bir alternatif de teşkil etmektedir.⁷⁷ Çünkü Soğuk Savaş sonrası dönemde şekillenmeye başlayan çok kutuplu dünyada ABD'nin üstünlüğüyle dünyadaki düzeni kontrol etmek hem çok zor hem de daha maliyetli olmaya başlamıştır.⁷⁸ Layne, başka bir çalışmasında, ABD hegemonyasını destekleyen kesimlerin iddia ettiği gibi uluslararası sistemin çok kutuplu bir hal almasının ABD'ye zarar vereceği yolundaki endişelerin de yerinde olmadığını iddia etmektedir. Ona göre bu çok kutuplu yapı, offshore dengelemeyi (ki bu dengeleme de aynen hegemonya gibi Realist gelenekten beslenmektedir) temel strateji olarak benimseyecek ABD için stratejik bir fırsat niteliğindedir. Çünkü offshore dengeleme, ABD hegemonyasının diğer devletleri bu hegemonyaya karşı harekete geçme yolunda provoke edeceği için ABD hegemonyasının kendi kendine çürümesine yol açacağı ilkesine dayanmaktadır. Offshore dengeleme aynı zamanda ABD'nin yeni büyük güçlerin yükselmesine engel olamayacağını da kabul etmektedir. Bu nedenle maliyetleri daha çok paylaşabileceği şekilde bir strateji geliştirilmelidir.⁷⁹ ABD'nin deniz aşırı güçlerinde ve ittifaklar üzerinden parçası olduğu angajmanlarda bir indirime/tasarufa gitmesini içeren bu strateji, H. Brands'a göre, daha az maliyetle daha çok güvenlik elde etmek amacıyla yürütülmelidir.⁸⁰

Offshore dengelemeyi özellikle ABD'yi odağa yerleştirerek formüle eden isimlerin ABD'nin Irak Savaşı esnasındaki politikalarının yarattığı etkiyi göz önünde bulundurdıkları anlaşılmaktadır. Örneğin Irak Savaşı'na karşı çıkan isimlerden biri olan Walt, offshore dengelemeyi ABD'nin hem politikalarına bir özgürlük alanı tanıyacağı hem de Anti-Amerikanizmi pek çok bölgede azaltacağı bir strateji olarak değerlendirmektedir. Walt, offshore dengelemeyi, deniz aşırı geniş kapsamlı askeri sevkiyattan ya da Irak ve Afganistan'da olduğu üzere ulus inşa etmek gibi uzun soluklu girişimlerden kaçınmak olarak tanımlamaktadır. ABD'nin tarihsel ve kültürel anlamda çok farklı dinamiklere sahip ülkelerdeki girişimlerinin çok başarılı sonuçlar üretmediğini ve üstelik de bu girişimlerin ne gerekli ne de akıllıca olmadığını not etmektedir. Bu nedenle ABD kendi jeopolitik pozisyonun avantajını kullanarak, offshore dengeleme vasıtasıyla dünyanın güç merkezlerinden ve sorunlu bölgelerinden en az hasarla

77 Christopher Layne, "The "Poster Child for Offensive Realism": America as a Global Hege-
mon", *Security Studies*, XII/2, 2002, s. 132.

78 Christopher Layne, "From Preponderance to Offshore Balancing: America's Future Grand
Strategy", *International Security*, XXII/1, 1997, s. 87 ve 112.

79 Christopher Layne, "Offshore Balancing Revisited", *The Washington Quarterly*, XXV/2, 2002, s. 245.

80 Hal Brands, "Fools Rush Out? The Flawed Logic of Offshore Balancing", *The Washington Quar-
terly*, XXXVIII/2, 2015, s. 7-8.

Gazi

Akademik
Bakış

241

Cilt 10

Sayı 20

Yaz 2017

konumunu sürdürebilir. Walt, offshore dengelemenin bir izolasyonizm olarak anlaşılması gerektiğini çünkü ABD'nin dünyanın bütün bölgeleriyle olan angajmanını sürdürdüğünü ve eğer güç dengesi bozulacak olursa da müdahalede bulunabileceğini ileri sürmektedir. ABD, oldukça maliyetli ve bir ülkeyi hatta bölgeyi köklü şekilde dönüştürmeye yönelik onshore dengeleme (yakın dengeleme) yapmak yerine uzun dönemde ABD'nin çıkarına ve refahına daha çok hizmet edecek offshore dengelemeyi tercih etmelidir.⁸¹

Benzer şekilde Layne de, basitçe maliyetlerin azaltılması olarak gördüğü offshore dengelemenin aslında ABD için uzun dönemli bir büyük strateji (*grand strategy*) olduğunu ileri sürmektedir. Offshore dengelemenin bazı temel stratejik ilkelerini sıralayan Layne'e göre öncelikle, ABD'nin ekonomik sorunları onu bazı stratejik öncelikler belirlemeye itmektir. Bu nedenle ABD, Avrupa ve Ortadoğu'daki askeri varlıklarını azaltmalı ve daha çok Doğu Asya bölgesine ağırlık vermelidir.⁸² İkinci olarak, ABD'nin görece stratejik avantajları sadece kara güçlerini Avro-Asya (*Eurasia*) bölgesine göndermesi ve orada çatışmasına bağlı olmaktan çok hava ve deniz gücüne dayanmaktadır. Bu nedenle ABD, Mackinder'in iddia ettiği gibi bir kara gücü olmak yerine Mahan'ın dile getirdiği gibi bir deniz (ve hava) gücü olmaya öncelik vermelidir. Üçüncü olarak, offshore dengeleme bir yükün/maliyetin paylaşılması stratejisi değil daha çok maliyetin devredilmesi stratejisidir. Diğer devletlerin kendi güvenlikleri için daha çok şey yapmaları ve böylelikle de ABD'nin daha az şey yapması ilkesine dayanmaktadır. Dördüncü olarak, ABD'nin Ortadoğu'daki jeopolitik ve askeri varlığını azaltması demek, o bölgeden kaynaklanan terör tehdidinin de azalmasını doğuracaktır. ABD'nin en hayati çıkarlarından biri olan Basra Körfezi bölgesindeki petrol akışının kontrol edilmesi ABD'nin deniz ve hava gücüyle karşılanabilecek bir noktadır. Son olarak, ABD gelecekte Irak ve Afganistan örneklerinde olduğu üzere, geniş kapsamlı ulus inşası girişimlerinden ve herhangi bir ülkedeki rejimi değiştirmek adına savaşa girmekten de kaçınmalıdır.⁸³

Layne'in sıraladığı bu stratejik ilkelere Walt da birkaç ekleme yapmaktadır. Ona göre de ABD, Batı Yarımküredeki "bölgesel hegemon" konumunu sürdürmeye devam etmelidir. Avrupa, Asya ve Basra Körfezi bölgesindeki güç dengesinin devamını temin etmeli ve mümkün olduğu kadar bölgesel mütte-

81 Stephen M. Walt, "Offshore Balancing: An Idea Whose Time Has Come," *Foreign Policy*, 2 Kasım 2011, <http://foreignpolicy.com/2011/11/02/offshore-balancing-an-idea-whose-time-has-come/> (erişim tarihi: 29 Ağustos 2016).

82 Mearsheimer da offshore dengelemenin bir izolasyonizm olmadığını ve Batı Yarımküresi dışında askeri varlık bulundurma anlamı taşımadığını düşünen izolasyonistlerden farklı bir çerçevesi olduğunu ileri sürmektedir. Ona göre özellikle üç bölge (Avrupa, Basra Körfezi ve Doğu Asya) ABD'nin başka bir hegemonun dominasyonuna bırakılamaz. Robert D. Kaplan, "Why John J. Mearsheimer is Right (About Some Things)", *The Atlantic*, Ocak-Şubat 2012.

83 Christopher Layne, "The (Almost) Triumph of Offshore Balancing", *The National Interest*, 27 Ocak 2012, <http://nationalinterest.org/commentary/almost-triumph-offshore-balancing-6405>. (erişim tarihi: 29 Ağustos 2016).

Görüş

fiklerine sorumluluğu devretmelidir. Güç dengesi ABD'nin aleyhine sonuç doğuracak şekilde değişmediği sürece geniş çaplı müdahalelerden kaçınılmalıdır.⁸⁴ Bu ilkeleri sıraladıktan sonra offshore dengelemenin ABD için stratejik olarak bir değer ifade edebilmesi ya da uygun bir seçenek olması için rakip devletlerin temel stratejik bölgelerdeki ABD müttefiklerini tehdit etmemesi gerektiğini de not etmektedir. Walt da aynen Layne gibi, offshore dengelemenin ne izolasyonizm ne de silahsızlanma olarak anlaşılması gerektiğini vurgulamaktadır.⁸⁵

Offshore dengeleme konusundaki tartışmaları yine ABD'ye odaklanarak ele alan Mearsheimer da ABD'nin özellikle hava kuvvetleri başta olmak üzere Ortadoğu'daki askeri varlığını koruması gerektiğini ve fakat bu güçlerini Ortadoğu'nun merkezinde konuşlandırmaması gerektiğini belirtmektedir. Zaten ona göre bu stratejinin offshore olarak adlandırılmasının nedeni de budur. Meselenin dengeleme kısmıysa İran, Irak ve Suudi Arabistan gibi bölgesel güçler arasındaki güç dengesini gözetmeyi içermektedir. ABD diplomatik olarak angajmanını sürdürmeli ve muhtemel bir çatışmada zayıf olanı desteklemelidir. 1990'da Irak'ın Kuveyt'i işgalinde olduğu gibi beklenmedik tehditlere anında cevap verebilecek şekilde bölgede deniz ve hava gücü bulundurmaya sürdürmelidir. Ancak ona göre en hayati nokta, daha önce Walt ve Layne'nin de altını çizdiği üzere, sadece güç dengesi ciddi şekilde bozulduğu zaman müdahale etmektir. Bunun dışında yapılacak müdahaleler, Irak Savaşı'nda olduğu gibi, çok maliyetli ve yoğun çatışmayı içeren müdahalelere dönüşebilir.⁸⁶

Diğer dengeleme türlerinden farklı olarak, offshore dengeleme büyük oranda ABD dış politikası özelinde tartışılmış ve teorik boyutundan çok pratik değeri esas alınarak ABD dış politikası için bir büyük strateji arayışının ürünü gibi yansıtılmıştır.⁸⁷ Ancak ABD pratiğinden sınırlabilirse ikincil ve hatta küçük güçler için dahi, analizde kullanılacak bir strateji olarak değerlendirilebilir. Bu noktada Nexon'un "vekâleten dengeleme" (*proxy balancing*) olarak adlandırdığı strateji de bir offshore dengeleme türü gibi yorumlanabilir. Nexon'un, bir ülkenin, bölgesel güç dengesinde bir değişim yaratmak ya da onu gözetmek veya bir devletin kapasitesini zayıflatmak adına üçüncü taraf/lara kaynak trans-

84 Stephen M. Walt, "Rethinking US Grand Strategy: The Case for Offshore Balancing", https://portals.jhuapl.edu/media/RethinkingSeminars/081709/walt_brief.pdf (erişim tarihi: 29 Ağustos 2016).

85 Stephen M. Walt, "A Bandwagon for Offshore Balancing?", *Foreign Policy*, 1 Aralık 2011, <http://foreignpolicy.com/2011/12/01/a-bandwagon-for-offshore-balancing/> (erişim tarihi: 27 Ağustos 2016).

86 John J. Mearsheimer, "A Return to Offshore Balancing", *Newsweek*, 31 Aralık 2008, <http://europe.newsweek.com/return-offshore-balancing-82925?rm=eu> (erişim tarihi: 27 Ağustos 2016).

87 Daha çok Soğuk Savaş ve hatta Irak Savaşı (2003) sonrası yoğunlukla tartışılmaya başlanan offshore dengelemenin aslında ABD dış politika geleneğinin bir parçası olduğu ve Başkan Hoover döneminde bu stratejinin başarılı sonuçlar üretecek şekilde uygulandığı konusundaki tespitler için bakınız. Colin Dueck, "Hoover and Offshore Foreign Policy, 1921-1933", *Orbis*, LX/1, 2016, s. 4-21.

Gazi

Akademik
Bakış

243

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

feri, silah yardımı gibi araçlarla destek olması şeklinde tanımladığı vekâleten dengeleme⁸⁸ bugün dünya politikasındaki bazı gelişmeleri anlamak açısından ufuk açıcı olabilir. Özellikle “vekâleten savaş” (*proxy war*) söyleminin yaygınlaştığı dönemde pratikte uygulama alanı da bulabilecek bir niteliğe sahiptir. Yine Suriye’deki durum üzerinden örnek vermek gerekirse, hem ABD gibi küresel güçler hem de İran ve Suudi Arabistan gibi bölgesel güçler “vekâleten savaş ve dengeleme” stratejilerini eş zamanlı olarak yürütmeye çalışmaktadır. İşin şimdiye kadar ihmal edilmiş dengeleme boyutu, uluslararası nitelik kazanmış bu iç savaşın anlaşılması açısından analitik bir değer de ifade edebilir.

v- Her Yerde Dengeleme

Dengelemenin bütün türlerinde olduğu gibi offshore dengelemede de genellikle büyük güçler merkeze alınarak bir değerlendirme yapmak alışkanlık halini almıştır. Bu eksikliğin farkında olan Steven R. David, Üçüncü Dünya ülkeleri üzerinden yaptığı analizle yeni bir dengeleme türüyle bizi tanıştırmıştır. David, mevcut dengeleme stratejilerinin Üçüncü Dünya’nın tanımlayıcı karakteristiklerini ihmal ettiğini ve Üçüncü Dünya’daki ittifakları açıklama noktasında yetersiz olduğunu iddia ederek “her yerde dengeleme” (*omnibalancing*) adını verdiği yeni bir dengeleme türü geliştirmiştir. Ona göre her yerde dengeleme, örneğin tehdide karşı direnme gibi geleneksel güç dengesinin mantığını büyük oranda özümse de Üçüncü Dünya ve benzeri ülkelerin analizine duyulan ihtiyacı karşılayacak bir niteliktedir.⁸⁹ Geleneksel güç dengesinden farklı olarak her yerde dengeleme, Üçüncü Dünya’daki ittifak ilişkilerinin aynı zamanda bu ülkelerdeki liderlerin her türlü tehdide karşı direnme arayışlarının bir ürünü olarak da şekillendiği ilkesini dikkate almaktadır. Bu yüzden diğer dengeleme türleri daha çok devletin diğer devletlerden algıladığı tehditlerle ilgilenirken, her yerde dengeleme o ülkelerdeki lidere/iktidara yönelik içsel ve dışsal bütün tehditlere odaklanmaktadır. Böylelikle hem bu ülkelerin ittifak ilişkileri hem de neden bu şekilde davrandıkları daha net bir şekilde anlaşılabilir. Ayrıca güç dengesi teorisinde, devletin içsel dinamikleriyle mevcut ittifak ilişkileri arasında ilişki kurgulanmazken, her yerde dengeleme stratejisi içsel faktörleri de analize dâhil etmektedir. David’e göre, Üçüncü Dünya’daki liderlerin en temel rasyonel arayışı kendi iktidarlarını korumak ve bu durumu tehdit edebilecek bütün faktörleri ortadan kaldırmaya çalışmaktır. Hatta ona göre, bu ülkelerdeki bazı liderler kendi kişisel çıkar ve iktidarlarını devletin hayati çıkarlarına göre önceleyecek şekilde politika üretebilirler. Zaten Üçüncü Dünya ülkelerindeki siyasal atmosferin istikrarsız ve çatışmaya açık olmasının nedenlerinden biri de bu arayıştır. Her yerde dengeleme, mevcut dengeleme stratejilerine oranla, bu ülkelerdeki ittifak ilişkilerini daha iyi açıklayabilecek bir perspektif sunmaktadır.⁹⁰

88 Nexon, “The Balance of Power ...”, s. 345-346.

89 Steven R. David, “Explaining Third World Alignment”, *World Politics*, XLIII/2, 1991, s. 235.

90 *A.g.m.*, s. 235-236.

Görüş

Akademik
Bakış

244

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

Tüm bu tespitleri yaptıktan sonra David, Realist çizginin sadece devletin güvenliğine yönelik dışsal tehditlere değil aynı zamanda devletin içsel dinamiklerini de dikkate alacak ve bazı durumlarda devletin değil liderin kendisinin de bir analiz birimi olarak kullanacak şekilde bakış açısını genişletmesi gerektiğini önermektedir.⁹¹ Zira bu strateji, Üçüncü Dünya ülkeleri üzerinden iç ve dış politikayı şekillendiren dinamikler arasında bir köprü vazifesi kurarak, dış politika davranışlarını açıklayacak bir model önermektedir.⁹² Her yerde dengeleme stratejisinde devlet, uluslararası eylem ve işlemlerinin eş zamanlı olarak içsel yansımalarını da dikkate almakta ve mümkün olan bütün cephelerde (iç ve dış) dengeleme yaparak sorunlarına çözüm üretmeye çalışmaktadır.⁹³ Görece meşruiyeti zayıf liderlerin iktidar olduğu bu ülkeler, içsel ya da dışsal olarak maruz kaldıkları tehditlerle baş etmek üzere ittifak ilişkileri tesis ederler.⁹⁴ Her ne kadar doğrudan bir ilişki kurgulamak biraz abartılı olsa da her yerde dengeleme stratejisi en azından devletin içsel faktörlerini de analize dâhil ederek ve liderlerin dünya politikasındaki değişimi/gelişmeleri nasıl algıladıklarının da önemli olduğunu belirterek Neo-Klasik Realist çizgiye daha yakın bir noktada durmaktadır. Bu niteliğiyle de birlikte düşünüldüğünde diğer dengeleme türlerinin yoğunlaştığı alan ve devletler dışında kalan devletlerin de dış politika davranışlarını analiz etmek açısından her yerde dengeleme dış politika analizi çalışmalarında kullanışlı bir strateji olarak dikkate alınmalıdır.

2. PEŞİNE TAKILMAK STRATEJİSİ (BANDWAGONING)

2. 1. Tanımlar, Tartışmalar

Teorik altyapısı büyük oranda Waltz tarafından formüle edilen dengeleme stratejisi hem dengelemenin yeni türlerinin geliştirilmesi hem de Soğuk Savaş döneminin pratik şartlarından aşırı etkilendiği konusunda ciddi eleştirilerle karşılaşmıştır. Bu eleştiriler arasında en dikkat çekici olanlardan biri dengelemenin bir dış politika stratejisi olarak önceliğine yöneliktir. Daha önce de belirtildiği üzere dengeleme, anarşik uluslararası sistemde devlet davranışlarını şekillendiren evrensel bir kural ya da motivasyon gibi sunulmuştur. Waltz, bunun dışında kalan stratejileri yanlış ve dünya politikasını açıklayacak nitelikten yoksun olarak değerlendirmiştir. Ancak Neorealizm'in içindeki bölünme sadece "ne kadar güç" sorusuna verilen farklı cevaplarla değil aynı zamanda dış politika stratejileri ve bunların önceliği/değerine yönelik farklılaşmayla da ilişkilidir. Başka bir ifadeyle Waltz'un temsil ettiği Savunmacı çizgi dengeleme, Mearsheimer'in temsil ettiği Saldırgan çizgiyse peşine takılmak stratejisinin daha yaygın olduğunu ileri sürmektedir. Ayrıca taraflar, dengeleme ya da pe-

91 A.g.m., s. 236.

92 Neil Quilliam, *Syria and the New World Order*, Ithaca Press, Reading 1999, s. 181.

93 Elisheva Rosman-Stollman, "Balancing Acts: The Gulf States and Israel", *Middle Eastern Studies*, XL/4, 2004, s. 186.

94 Kirill Nourzhanov, "Omnibalancing in Tajikistan's Foreign Policy: Security-Driven Discourses of Alignment with Iran", *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, XIV/3, 2012, s. 365.

şine takılmak stratejilerinden hangisi olursa olsun devlet davranışlarını belirleyen yegâne faktörün güç olmadığı bununla birlikte tehdidin de önemli bir parametre olup olmadığı konusunda da birbirinden ayrılmaktadır.

Uluslararası İlişkiler çalışmalarında peşine takılmak stratejisi ilk kez 1942 yılında Quincy Wright tarafından kullanılmıştır. Bu stratejiyi güçlü olanın yanında yer almak olarak tanımlayan Wright, peşine takılmak stratejisini küçük devletler tarafından tercih edilen bir strateji olduğu için “mazlum politikası” (*underdog policy*) olarak betimlemiştir.⁹⁵ Ancak Wright, Waltz’dan ve Neorealistlerden farklı olarak bazı durumlarda peşine takılmak stratejisinin güç dengesinin korunmasına hizmet edeceğini de eklemiştir.⁹⁶ Her ne kadar kavram ilk kez Wright tarafından kullanılsa da dengeleme ve peşine takılmak stratejileri arasındaki “keskin” karşıtlığı ve bu anlamda tartışmayı başlatan aslında Waltz’dur. Waltz’a göre dengeleme, peşine takılmak stratejisinin karşıtıdır. Her iki strateji de güvenlik arayışında olan devletin kendi durumlarına (devletlerin sahip olduğu kapasiteye gönderme yapıyor) uygun olarak ürettiği bir davranış şeklidir.⁹⁷ Onun tanımıyla dengeleme zayıf olan tarafı desteklemek, peşine takılmak ise hegemonya tesis edebilecek kapasiteye sahip güçlü olan tarafla ittifak kurmaktır. Ancak Waltz’a göre peşine takılmak stratejisi, anarşik uluslararası sistemde en temel amaç olan hayatta kalmak amacını tehlikeye soktuğu için yanlış kurgulanmıştır.⁹⁸

Walt’a göre ise özellikle saldırgan devlete yönelik dengeleme stratejisinin başarısız olduğu durumlarda devletler, bu tehdide karşı farklı şekillerde karşılık verebilirler. Kısaca daha güçlü tarafta yer almak olarak tanımlanan (ve bu nedenle de peşine takılmak şeklinde adlandırılan) stratejiyle devletler kendilerini korumayı tercih edebilirler. Walt’un tanımında devletin stratejisini belirleyen temel etken tehdittir. Bununla birlikte Walt, devletlerin bu stratejiyi tercihlerinde tehdidin dışında önemli bir unsurun daha belirleyici olduğunu da eklemektedir. Ona göre devletler bazı durumlarda daha fazla kazanç elde etmek için de bu stratejiye başvurmaktadır. Walt bu iki etkeni referans olarak peşine takılmak stratejisini de kendi içinde savunmacı ve saldırgan peşine takılmak üzere ikiye ayırarak tanımlamaktadır. Saldırgandan kastettiği şey devletin tehlike algıladığı devletle ittifak tesis etmesi ya da işbirliği yapması, savunmacı peşine takılmaksa devletin bir çeşit yatıştırma stratejisiyle saldırıya uğramaktan kurtulmaya çalışmasıdır.⁹⁹ Peşine takılmak stratejisine başvuru

95 Quincy Wright, *A Study of War*, University of Chicago, Chicago 1942, s. 136.

96 Randall L. Schweller, “New Realist Research on Alliances: Refining, Not Refuting, Waltz’s Balancing Proposition”, *The American Political Science Review*, XCI/4, 1997, s. 928.

97 Kenneth N. Waltz, “Evaluating Theories”, *The American Political Science Review*, XCI/4, 1997, s. 915.

98 Waltz, *Theory of...*, s. 126.

99 Stephen M. Walt, *The Origins of Alliances*, Cornell University Press, New York 1987, s. 21-22. Walt’un geliştirdiği tehdit dengesi yaklaşımı konusundaki bir değerlendirme için bakınız. John A. Vasquez, *The Power of Power Politics: From Classical Realism to Neotraditionalism*, Cambridge

Görüş

Akademik
Bakış

246

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

ran devletin önünde, daha güçlü olan tarafla işbirliğine gitmek ve güçlü olan tarafın güç kullanımının yaratacağı bozucu etkilere karşı önlemler almak gibi sınırlı sayıda seçenek mevcuttur.¹⁰⁰ Walt gibi bu tartışmanın önemli isimlerinden biri olan Randall L. Schweller de devlet motivasyonlarını belirleyen ana unsurun tehdit olduğunu ve onun tanımıyla peşine takılmak stratejisinin “tehdit kaynağıyla ittifak kurmak” olduğunu vurgulamaktadır.¹⁰¹ Ancak Schweller, başka bir çalışmasında, devlet davranışlarını yönlendiren yegâne faktörün güç ya da tehdit olmadığını özellikle peşine takılmak stratejisi konusundaki literatürde yapılan yeni formülasyonla çıkarın, değerlerin, ideolojinin ve stratejik inançların pek çok olayda güç/tehdit dengesinden daha önemli olduğunu ve bu faktörlerin devletlerin hangi tarafı seçecekleri ve neden savaşa gireceklerini belirlediğini ileri sürmektedir.¹⁰²

Waltz’un 1979’da başlattığı tartışmayı 1987 yılındaki *The Origins of Alliances* adlı çalışmasıyla başka bir boyuta taşıyan Walt’a en önemli destek Mearsheimer’den gelmiştir. Ona göre peşine takılmak stratejisi, eğer bir devlet rakibi/düşmanı tarafından ciddi şekilde silahsızlandırıldıysa o devlete karşı direnmenin hiçbir anlamı yoktur çünkü rakip devlet sahip olduğu güçle istediğini zaten elde edebilecektir. Ancak Mearsheimer’a göre peşine takılmak stratejisi “büyük güçlerin oynayacağı bir oyun” değildir, daha çok zayıf güçlerin başvurabileceği bir stratejidir.¹⁰³ Özellikle ikincil güçler, hem savunmacı hem de saldırgan anlamda peşine takılmak stratejisini kullanarak basitçe güçlü olanla ya da tehdit kaynağıyla işbirliği yapmaktan ziyade kendi otonomilerini artırmanın yollarını ararlar.¹⁰⁴ Nitekim küçük devletlerin, sadece Neorealistlerin değil Keohane gibi Neoliberallerin de kabul ettiği üzere, uluslararası sistemin temel dinamiklerini etkileyebilecek kadar kapasiteleri yoktur. Sistem dinamiklerini belirleyen ya da sistemi etkileyen (*system-determining*) rolleri icra edenler yalnızca büyük güçlerdir.¹⁰⁵

Devletlerin peşine takılmak stratejisine başvurmaları aslında devletin kendisinden çok uluslararası ya da bölgesel sistemdeki kapasite dağılımıyla ilişkilidir. Pek çok kişinin de kabul ettiği üzere küçük güçlerin dengeleme yapabilme kapasiteleri sınırlıdır ve hatta tek bir dominant gücün olduğu sis-

University Press, Cambridge 2004, s. 256.

100 Mowle, Sacko, *The Unipolar World...*, s. 72.

101 Randall L. Schweller, “Bandwagoning for Profit: Bringing the Revisionist State Back In”, *International Security*, XIX/1, 1994, s. 81.

102 Randall L. Schweller, “Neorealism’s Status-quo Bias: What Security Dilemma?”, *Security Studies*, V/3, 1996, s. 108.

103 John Mearsheimer, *The Tragedy of Great Power Politics*, W. W. Norton and Company, New York 2001, s. 161-163.

104 Richard J. Harknett, Hasan B. Yalcin, “The Struggle for Autonomy: A Realist Structural Theory of International Relations”, *International Studies Review*, XIV/4, 2012, s. 516.

105 Robert O. Keohane, “Review: Lilliputians’ Dilemmas: Small States in International Politics”, *International Organization*, XXIII/2, 1969, s. 295-296.

Gazi

Akademik
Bakış

247

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

temlerde diğer büyük güçler bile dengeleme yapamazlar.¹⁰⁶ Çünkü tek kutuplu sistemlerde yaygın eğilim dengeleme değil peşine takılmak stratejisidir. Bu nedenle Realistler için dengelemenin gerçekleşemediği yerde peşine takılmak stratejisi en iyi alternatif olarak değerlendirilmektedir. Bu stratejiyle devlet büyük güçlerle işbirliği imkânlarını geliştirerek güvenliğini garanti altına almaya, ekonomik ve siyasal olarak çeşitli kazançlar elde etmeye ve kendi dış politika amaçlarını yerine getirmeye çalışmaktadır.¹⁰⁷

Dengeleme ve peşine takılmak stratejileri arasında Waltz gibi zıtlık kurgulayan kesimleri eleştiren Mearsheimer'a göre peşine takılmak stratejisi, tehdide maruz kalan devletin, onu tehdit eden devletle birlikte hareket etmesini içerir. Bununla birlikte bu strateji, tehdit eden ve edilenin (bu anlamda birbirine rakip olan tarafların) potansiyel kazançtan paylarına düşecek kısım konusunda aralarında bir güç farkının oluşmasını da doğurabilir. Başka bir ifadeyle Realistlerin kesinlikle kabul edemeyeceği şekilde bu durum tehdit eden devletin güç dengesindeki pozisyonunu görece güçlendirmesi anlamına gelmekte ve tehdit edilen devletin hayatta kalma mücadelesini riske atmak demektir. Zaten Waltz'a göre sistemin asıl itici motivasyonunun peşine takılmak değil dengeleme olmasının nedeni de budur.¹⁰⁸

2. 2. Dengelemek mi? Peşine Takılmak Stratejisi mi?

Peşine takılmak stratejisi, kendi başına değer ifade eden bir durum olmaktan çok genelde dengelemenin başarısız olduğu koşullarda başvurulan bir strateji olarak algılanmaktadır. Örneğin Rosecrance'ye göre, devletlerin dengeleme yapmamalarının bazı nedenleri vardır. Eğer devlet potansiyel olarak saldırgan tarafla işbirliğini yapmayı tercih ediyorsa peşine takılmak stratejisi daha muhtemeldir. Ona göre tarihsel olarak bu stratejinin işlevsel şekilde kullanıldığı pek çok örnek mevcuttur. Metternich 19. yüzyılın ilk çeyreğinde Rusya'ya karşı; İngiltere ve Rusya ise 1871'den sonra Bismarck öncülüğündeki Alman "hırslarını" sınırlandırabilmek adına bu stratejiye başvurmuştur.¹⁰⁹ Yine Soğuk Savaş sonrası süreçte Avrupa ve ABD arasındaki ilişkileri değerlendiren pek çok çalışmada dengelemenin hem daha zor hem de düşünülenenden daha maliyetli olması sebepleriyle Avrupalılar tarafından tercih edilmesi gerektiği vurgusu iş-

106 David C. Kang, "Hierarchy, Balancing, and Empirical Puzzles in Asian International Relations", *International Security*, XXVIII/3, 2003/2004, s. 172.

107 Nigel R. Thalakada, *Unipolarity and the Evolution of America's Cold War Alliances*, Palgrave Macmillan, London 2012, s. 12.

108 Mearsheimer, "Reckless States...", s. 243.

109 Richard Rosecrance, Chih-Cheng Lo, "Balancing, Stability, and War: The Mysterious Case of the Napoleonic International System", *International Studies Quarterly*, XL/4, 1996, s. 480. Birinci Dünya Savaşı öncesi Balkanlardaki güç politikaları örneği üzerinden yapılmış bir çalışma için bakınız: Burak Samih Gulboy, "Bandwagoning vs Chain Ganging: the Failure of Great Power Diplomacy in the Balkans before the First World War", *International Journal of Turcologia*, IX, Bahar 2014, s. 7-36.

Görüş

Akademik
Bakış

248

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

lenmiştir. Jean Haine'e göre peşine takılmak stratejisinin Avrupalılar açısından dengelemeden farklı olarak bazı avantajları vardır. Öncelikle ABD'nin sağladığı güvenlik kalkanı Maastricht'te Birlik tesis edilirken Birliğin diğer alanlardaki entegrasyonu derinleştirmesine imkân sağlamıştır. Birlik üyeleri ABD'nin mevcut pozisyonunu ve "dünya jandarması" olmanın sorumluluklarını kabul ederek, böyle bir rol oynamaya dair ne bir hırs göstermişler ne de bu yönde bir kurumsal mekanizma tesis etmişlerdir. Bununla birlikte Haine, peşine takılmak stratejisi takip eden devletlerin iki farklı açmazla da yüzleşmek zorunda kaldığını not etmektedir. Tuzağa düşmek (*entrapment*) adını verdiği ilk açmazda hegemon devlet, diğerlerinden o devletlerin hiçbir güvenlik endişesi taşımadığı ya da çıkarlarının olmadığı bir çatışmaya dâhil olmalarını talep edebilir. Böyle bir durumda bu devletler daha fazla güvenlik elde edebilmek adına istemedikleri halde çatışmanın içinde yer almak zorunda kalabilirler. Yüz üstü bırakılma (*abandonment*) adını verdiği ikinci açmazda, ilkinden farklı olarak, Avrupalılar için hayati çıkarların söz konusu olduğu durumda ABD bu çıkarları görmezden gelerek krize ya da çatışmaya dâhil olmak konusunda herhangi bir girişimde bulunmayabilir.¹¹⁰

Peşine takılmak ve dengeleme stratejilerinin değeri ve hangisinin daha yaygın eğilim olduğu ve devletlerin hangi durumlarda bu stratejiler arasında öncelik sıralaması yaptığı konusunda Waltz ile başlayan tartışma, Walt ve Schweller arasında diğer isimlerin de katkılarıyla boyut değiştirerek zenginleşmiştir. Peşine takılmak stratejisinin hem bir yaklaşım hem de politika yapımındaki rasyonel bir araç olarak yetersiz olduğunu ileri sürenler,¹¹¹ bu stratejiyi daha çok zayıf/küçük devletlerle ilişkilendirmektedir.¹¹² Özellikle devletin dış politika motivasyonunu tehdidin belirlediği durumlarda, zayıf devletlerin dengelemeden çok peşine takılmak stratejisine yatkın olduğu kabul edilmektedir.¹¹³ Ancak tam tersine Sweeney ve Fritz, ampirik verilerle destekledikleri araştırma sonucunda büyük güçler arasındaki peşine takılmak stratejisinin zannedilenin aksine dengelemeden daha yaygın olduğunu ileri sürmüşlerdir. Çünkü onlara göre devletler arasındaki ittifak bağlarını belirleyen ana etmen güç dağılımı değil çıkardır ve büyük güçler ittifak oluştururken işbirliği yapacağı partner ne kadar güçlü/büyük olursa olsun ortak çıkarları paylaşıp paylaşmadığını dikkate alır. Bununla birlikte onlar da aynen Walt gibi tehdidin devletlerin ittifak formasyonunu belirleyen önemli değişkenlerden biri olduğunu kabul

110 Jean-Yves Haine, "A New Gaullist Moment? European Bandwagoning and International Polarity", *International Affairs*, XC1/5, 2015, s. 997-999.

111 Mark Beeson, "Declining Theoretical and Practical Utility of 'Bandwagoning': American Hegemony in the Age of Terror", *The British Journal of Politics & International Relations*, IX/4, 2007, s. 620.

112 Ronald R. Krebs, "The Worst of Enemies, the Best of Allies", *International Studies Review*, VI/3, 2004, s. 496-497.

113 Stephen M. Walt, "Alliances: Balancing and Bandwagoning", Robert J. Art, Robert Jervis (der.), *International Politics: Enduring Concepts and Contemporary Issues*, Longman, Boston 2005, s. 110-114.

Gazi

Akademik
Bakış

249

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

etmektedirler.¹¹⁴ Benzer şekilde Paul Schroeder de, daha fazla korunmak ve kazanç elde etmek için daha güçlü olan ile birlikte hareket etmek şeklinde tanımladığı ve bazı durumlarda devlet egemenliğinden tavizler vermeyi gerektiren bir strateji gibi gördüğü peşine takılmak stratejisinin tarihsel olarak küçük güçler arasında dengelemeye oranla daha yaygın olduğunu ileri sürmektedir.¹¹⁵ Soğuk Savaş sonrası süreçte Transatlantik ilişkilerini değerlendiren Cladi ve Locatelli de dengelemenin Soğuk Savaş sonrası dönemde de önemini yitmediği konusundaki Neorealist tespitler yerine peşine takılmak stratejisine ağırlık verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Onlara göre bu strateji ittifak içi ilişkileri anlamak için değil, ittifak formasyonunun analizi açısından dikkate alınmalı ve NATO özelinde örgütün Avrupalı üyelerinin ABD'yi dengelemek yerine peşine takılmak stratejisini benimsediğini not etmektedir.¹¹⁶

Dengeleme ve peşine takılmak stratejilerinin hangisinin yaygın eğilim olduğu konusunda Walt, daha genel bir çerçeve çizerek, tartışmaya ışık tutmaya çalışmaktadır. Ona göre ittifaklar, genellikle bir tehdide karşı yanıt vermek için tesis edilir ancak bu yanıtın nasıl olması gerektiği konusunda keskin bir ayırım yapılmaktadır. Devletler ittifak tesis ederken ya dengeleme ya da peşine takılmak stratejisinden birini tercih ederler.¹¹⁷ Bu ayırımıda “peşine takılmak stratejisini tercih eden devletin ana motivasyonu nedir” diye soran Walt'a göre, devlet peşine takılmak stratejisini bir çeşit yatıştırma formu olarak kullanmaktadır. Başka bir ifadeyle potansiyel saldırgan devletten gelecek saldırıları bu stratejiyle önlemeye çalışmaktadır. İkincisi özellikle bir savaş durumunda devlet dominant olan tarafla ittifak kurarak, elde edilecek kazançtan pay almak adına bu stratejiye başvurmaktadır.¹¹⁸ Walt yine aynı çalışmasında devletlerin bazı durumlarda neden peşine takılmak stratejisi yerine dengelemeyi tercih ettikleri sorusuna da yanıt aramaktadır. Dengeleme, anarşik uluslararası sistemde devlete daha çok özgürlük alanı tanıdığı ve diğer devletlerin niyetleri değişebileceği ve kendi algılarımız her zaman güvenilir olmadığı için tercih edilmektedir. Ancak üç faktör devletlerin dengelemeye oranla daha az yaygın olan peşine takılmak stratejisine başvurma eğilimlerini artırabilir. Birincisi, farklı çalışmalarında da tekrar ettiği üzere, zayıf devletler bu stratejiyi daha çok kullanırlar çünkü dengeleme yapacak kapasiteleri yoktur ve baskıya karşı daha kırılabilir bir karaktere sahiptirler. Bu nedenle de nihai çıktıyı belirleme imkânları kısıtlı olduğu için kazananın yanında yer almayı seçerler.¹¹⁹ İkinci-

114 Sweeney, Fritz, “Jumping on the Bandwagon...”, s. 429.

115 Paul Schroeder, “Historical Reality vs. Neo-Realist Theory”, *International Security*, XIX/1, 1994, s. 117.

116 Lorenzo Cladi, Andrea Locatelli, “Bandwagoning, Not Balancing: Why Europe Confounds Realism”, *Contemporary Security Policy*, XXXIII/2, 2012, s. 281.

117 Stephen M. Walt, “Alliance Formation and the Balance of World Power”, *International Security*, IX/4, 1985, s. 2.

118 *A.g.m.*, s. 7-8.

119 Bu konudaki benzer tespitler ve zayıf devletlerin davranışlarını belirleyen ve onları dengelemeden ziyade peşine takılmak stratejisine bir anlamda zorlayan sistem düzeyindeki koşullar

Görüş

si zayıf devletler için peşine takılmak stratejisi, bir ittifak tesis etmek imkânı olmadığı durumlarda daha tercih edilir bir stratejidir. Üçüncüsü devletlerin coğrafi yakınlığı ve aralarındaki kapasite farkıyla ilişkilidir. Ona göre güçlü olan komşu devlet dengeleme yaparken, büyük güce coğrafi olarak yakın olan daha zayıf devletler peşine takılmak stratejisini tercih ederler. Çünkü muhtemel bir saldırıda hedefte ilk olarak yer alacak devletler bu zayıf devletler olacaktır.¹²⁰ Walt'un bu tespitini Doğu Asya üzerinden test eden David C. Kang da Çin'in komşularının onu dengelemekten ziyade peşine takılmak stratejisini tercih ettikleri sonucuna ulaşmaktadır.¹²¹

Yine başka bir çalışmasında Walt dışsal bir tehditle karşılaşan devletin ya dengeleme ya da peşine takılmak stratejisini tercih edeceğini belirterek hangi eğilimin yaygın olduğunu sorgulamaktadır. Güç dengesi yaklaşımına göre anarşik yapıdaki belirsizlik devletlerin dengeleme stratejisine başvurma ihtimalini güçlendirmektedir. Peşine takılmak stratejisi diğer devlete güven esasına dayandığı için (ve Harrison'un ilavesiyle, güçlü olanın zayıf olanı sömürme ihtimali nedeniyle¹²²) oldukça risklidir.¹²³ Ona göre güç dengesi yaklaşımında hem dengeleme hem de peşine takılmak stratejisi yalnızca kapasite üzerinden tanımlanmıştır. Her ne kadar kapasite dağılımı oldukça önemli bir değişken olsa da bazı sınırlılıkları vardır. Devletler, eğer daha zayıf olan taraf çeşitli nedenler yüzünden daha tehlikeliyse, daha güçlü olan devletle ittifak tesis ederek dengeleme yaparlar. Waltz'un yaptığı gibi¹²⁴ yalnızca kapasite dağılımına yoğunlaşmış tespitler yaparak güç dengesi yaklaşımı, ittifak tesis etmede belirleyici olan diğer faktörleri görmezden gelmektedir. Başka bir ifadeyle bu yaklaşım ittifakın neden oluştuğunu açıklayabilir ancak benzer durumlarda neden ittifakın başarısız olduğunu açıklama gücünden yoksundur. Bu nedenle güç dengesi yaklaşımındaki kapasite/güç yerine tehdidin daha belirleyici olduğu sonucuna ulaşmaktadır. Walt, Ortadoğu'daki ittifak bağları örneği üzerinden sadece büyük güç olan komşu ülkelerin değil, küçük güçlerin de bir tehdit unsuru olabileceğini göstermeye çalışmaktadır.¹²⁵

2. 3. Eleştiriler

Walt'un güç dengesi yaklaşımına yönelik eleştirileri ve büyük devletlerin dengeleme, küçük devletlerin ise peşine takılmak stratejisini yaygın eğilim olarak uyguladığı konusundaki tespitleri karşı yönde eleştirilere maruz kalmaktadır.

için bakınız. Eric J. Labs, "Do Weak States Bandwagon?", *Security Studies*, I/3, 1992, s. 406.

120 Walt, "Alliance Formation...", s. 15-18.

121 David C. Kang, "Getting Asia Wrong: The Need for New Analytical Frameworks", *International Security*, XXVII/4, 2003, s. 70-71.

122 Ewan Harrison, *The Post-Cold War International System: Strategies, Institutions and Reflexivity*, Routledge, London 2004, s. 15.

123 Stephen M. Walt, "Alliances in a Unipolar World", *World Politics*, LXI/1, 2009, s. 109.

124 Waltz, "Evaluating Theories...", s. 915.

125 Stephen M. Walt, "Testing Theories of Alliance Formation: The Case of Southwest Asia", *International Organization*, XLII/2, 1988, s. 279-281.

Gazi

Akademik
Bakış

251

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

Örneğin Deborah Larson, Walt'un bakış açısının aşağı yukarı benzer koşullardaki devletlerin neden farklı davranışlar ürettiğini yani bazen büyük güçlerin peşine takılmak küçük güçlerinse dengeleme yaptığını açıklamak noktasında yetersiz olduğunu ileri sürmektedir. Bir anomali olarak gördüğü bu hususu açıklamak adına Larson "kurumsal yaklaşım" adını verdiği bir bakış açısı önermektedir. Ona göre bu yaklaşımla devletin gücü, devlet ve toplum arasındaki ilişkinin doğası üzerinden ölçülmelidir. Nitekim zayıf devletlerdeki elitler genellikle mevcut durumlarını güçlendirmeye yönelik bir tutum sergiler. Peşine takılmak stratejisi izleyen zayıf devletlerde bu strateji mevcut rejimin iktidarını pekiştirecek bir strateji olarak da kullanılmaktadır.¹²⁶ Larson'un aksine Robert G. Kaufman ise demokratik rejimlerin peşine takılmak stratejisine başvurmak konusunda daha eğilimli olduklarını çünkü bu rejimlerin tehdit dengesinin çizdiği çerçevede etkili bir dengeleme yapamadıklarını ileri sürmektedir.¹²⁷ Benzer şekilde Wade L. Huntley de, Kant'a referans vererek, demokratik devletlerin peşine takılmak stratejisini dengelemeye oranla daha çok tercih ettiklerini vurgulamaktadır.¹²⁸

Devlet ister demokratik isterse anti demokratik olsun, ister büyük güçler isterse küçük güçler tarafından tehdit edilsin, bir tehditle karşılaştığı zaman devletin dengelemeye daha eğilimli olduğunu ileri süren C. Sprecher'a göre, devlet statükonun değişiminden kazanç elde etmek için peşine takılmak stratejisini, statüko durumundaysa güvenliğine yönelik tehditle baş etmek için dengelemeyi tercih etmektedir.¹²⁹ Benzer şekilde S. E. Lobell de zayıf devletlerin "otomatik" olarak peşine takılmak stratejisine başvurduğuna yönelik tespitlerin doğru olmadığını iddia etmektedir. Ona göre zayıf devletlerin hangi durumlarda hangi stratejiyi seçeceğini belirleyen unsurlar, uluslararası ya da bölgesel yapının sınırlandırıcı ve ödüllendirici mekanizmalarıyla doğrudan ilişkilidir. Küresel hegemonun zayıf devletin olduğu bölgeye yönelik angajmanları, o bölgede ne kadar yükselen güç olduğu ve bölgesel olarak devletlerin kapasitelerinin ne kadar arttığı ya da azaldığı gibi faktörler, zayıf devletlerin hangi stratejiyi seçeceklerini belirlemektedir.¹³⁰

Görüş

- 126 Deborah W. Larson, "Bandwagoning Images in American Foreign Policy: Myth or Reality", Robert Jervis, Jack Snyder, (der.), *Dominoes and Bandwagons: Strategic Beliefs and Great Power Competition in the Eurasian Rimland*, Oxford University Press, New York 1991, s. 103.
- 127 Robert G. Kaufman, "To Balance or To Bandwagon? Alignment Decisions in 1930s Europe", *Security Studies*, 1/3, 1992, s. 423.
- 128 Wade L. Huntley, "Kant's Third Image: Systemic Sources of the Liberal Peace", *International Studies Quarterly*, XL/1, 1996, s. 70.
- 129 Christopher Sprecher, "Alliances, Armed Conflict, and Cooperation: Theoretical Approaches and Empirical Evidence", *Journal of Peace Research*, XLIII/4, 2006, s. 364.
- 130 Steven E. Lobell, et al., "Why Do Secondary States Choose to Support, Follow or Challenge?", *International Politics*, LII/2, 2015, s. 146. Lobell, çalışmasında ortaya koyduğu modelin, zayıf devletlerin hangi dış politika stratejisini seçeceğini açıklama noktasında bir iddia taşımadığını çünkü böyle bir sonuca ulaşmak için o devletin devlet ve birey/lider düzeyindeki değişkenlerinin de bilinmesi gerektiğini eklemektedir.

Devletin dengeleme mi yoksa peşine takılmak stratejisi arasında birini diğerine öncelikle uyguladığı konusundaki tartışmayı gereksiz bulan Schweller'a göre tarihsel olarak devletler her iki stratejiyi de kullanmaktadır. Örneğin 1939 yılında Nazi-Sovyet Paktı, SSCB'nin hem Almanya tehdidini bastırarak hem de ona karşı oluştuğunu düşündüğü bloğu dengelemek adına tesis edilmiştir. Üstelik de SSCB ne coğrafi ne de diğer güç parametreleri açısından küçük olarak sınıflandırılmayacak kadar büyük güçlerden biridir.¹³¹ Schweller'a göre asıl önemli olan hangi koşullar altında ve hangi motivasyonlarla devletlerin bu iki stratejiden birini seçtiğini anlamaya çalışmaktır. Bu iki stratejiyi Walt ve Waltz'un yaptığı gibi birbirinin karşısı şeklinde konumlandırmak doğru değildir.¹³² Çünkü ona göre, devletin peşine takılmak stratejisine başvurmasını gerektiren motivasyonlarla dengeleme için gerekli faktörler birbirinden farklıdır. Peşine takılmak stratejisi genelde kazanç elde etmek; dengelemeye güvenlik için tercih edilir. Peşine takılmak stratejisi, devletin sahip olmadığı ve arzu ettiği kazançları elde etmek için kullanılırken; dengeleme devletin hali hazırda sahip olduğu şeyleri korumak ve kayıplardan kaçınmak için kullanılır ve bu nedenle de dengelemenin her zaman bir maliyeti vardır. Çok az maliyet gerektiren peşine takılmak stratejisi, yine Walt ve Waltz'un tespitinin aksine, dengelemeden daha yaygın bir eğilimdir.¹³³

Walt'un peşine takılmak stratejisi tanımını da eleştiren ve bu stratejinin oldukça dar bir çerçeve içinde tanımlandığını ileri süren Schweller'a göre, Walt'un tehdit merkezli tanımında üç temel sorun vardır. Birincisi, Walt peşine takılmak stratejisiyle stratejik boyun eğme kavramlarını birbirine karıştırmaktadır. İkincisi, onun tanımı peşine takılmak stratejisinin yaygın kullanımı ve geleneksel anlamıyla da örtüşmemektedir. Üçüncüsü, peşine takılmak stratejisini yalnızca tehdit üzerinden tanımlamak Schweller'a göre asıl belirleyici etmen

131 Buradaki örnek için bakınız: Eric A. Miller, *To Balance or Not to Balance: Alignment Theory and the Commonwealth of Independent States*, Ashgate, Hampshire GU 2006, s. 13.

132 Schweller, "Bandwagoning for Profit...", s. 106.

133 *A.g.m.*, s. 93-98. Schweller, tehdit edildiği ya da edilmediği bütün durumları kapsayacak şekilde devletlerin peşine takılmak stratejisine başvurmalarını dört faktör üzerinden açıklamaya çalışmaktadır. Çakal (*jackal bandwagoning*) metaforu üzerinden, özellikle revizyonist devletlerin daha güçlü diğer revizyonist devletlerle işbirliği yaparak kazançtan pay almaya çalıştıklarını ileri sürmektedir. Ona göre bu tip peşine takılmak stratejisi sistemdeki istikrarı bozabilecek sonuçlar da doğurabilir. Kümelenme (*pling on bandwagoning*) peşine takılmak stratejisi adını verdiği diğer türdeyse genelde savaşın sonucu belli olduğu zaman kazananın yanında yer almak amacı güdülmektedir. Geleceğin trendi (*wave of the future*) adını verdiği üçüncü tür peşine takılmak stratejisinde devletler güçlü olan tarafın "geleceğin trendi" olacağına inanç besleyerek onun yanında yer almayı tercih ederler. Örneğin Soğuk Savaş döneminde pek çok ülke Sovyet Bloğu'na bu Bloğun kazanan taraf olacağına inanç besledikleri için zorla değil, gönüllü olarak dâhil olmuştur. Dördüncü ve son türe ise yayılma ya da domino etkisi (*contagion or domino effect*) tarzı peşine takılmak stratejisi adını vermiştir. Yine Soğuk Savaş döneminde ABD'nin izlediği çevreleme politikasının etkisini artırmak adına sıklıkla kullanılan domino etkisi üzerinden geliştirilen bu stratejiye göre bir tehde karşı "safları sık tutarak" devrimin ya da savaşın yayılmasını önlemeye çalışmak amaçlanmaktadır.

Gazi

Akademik
Bakış

253

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

olan kazanç elde etme motivasyonunu ihmal etmek sonucunu doğurmaktadır. Özellikle tehdit merkezli bir yaklaşımda peşine takılmak stratejisi, tehdit etmeyen devletlerle yapılan ittifak ya da işbirliğini açıklamak noktasında da yetersiz kalmaktadır.¹³⁴

Waltz'un dengeleme ve peşine takılmak stratejisi arasında kurguladığı karşıtlık, onu takip eden Realist çizginin diğer temsilcileri tarafından da büyük oranda benimsenmiş ve peşine takılmak stratejisi genelde dengelemenin başarısız olduğu durumlarda başvurulan bir strateji gibi algılanmıştır. Ancak peşine takılmak stratejisinin “en iyi alternatif” olma niteliği, bu konuda giderek genişleyen literatürle birlikte sorgulanmaya başlamıştır. Sadece gücü/kapasiteyi merkeze alarak yapılan analizlere, önce tehdit daha sonra da kazanç gibi yeni parametreler eklenmiştir. Her ne kadar, ister Waltz'un kullandığı isterse Walt ve Schweller'in kullandığı anlamda olsun, pek çok açıdan eleştirilse de peşine takılmak stratejisi, “büyük güçlerin oynadığı oyunun”¹³⁵ dışında kalan devletlerin dış politika davranışlarını analiz etmek açısından dikkate değer bir çerçeve sunmaktadır.

Sonuç

Güç, Uluslararası İlişkiler çalışmalarındaki en güçlü kavramlardan biridir. Thucydides'ten beri siyasal birimlerin uluslararası ilişkilerdeki temel arayışlarının sonuçlandırılması için bir “araç” hatta bazı durumlarda bir “amaç” gibi algılanmıştır. Devletlerin yaptıkları stratejik seçimleri anlamak ya da devlet davranışları konusunda öngörülerde bulunmak için güç, güç dengesi ya da dengeleme bir araç gibi kullanılmıştır.¹³⁶ Bir amaç olarak değerlendirildiğinde ise güç, devletin hayatta kalma mücadelesiyle eş değer görülmüştür. Bir amaç ya da araç olarak güç, güç dengesi ve dengeleme özellikle disiplindeki baskın Realist geleneğin tüm türevlerinde de sıklıkla referans verilen bir parametredir. Daha çok Soğuk Savaş döneminde devlet davranışları, ittifak davranışı (*alliance behaviour*) ve dış politika analizi çalışmalarında karakteristik bir ilke gibi değerlendirilen bu parametre, Soğuk Savaş sonrası dönemde de “gücünü” yitirmeden hala hem akademik dünyada hem de pratisyenlerin elinde işlevsel bir değer ifade etmektedir.

Soğuk Savaş sonrası gücün doğası, nitelikleri, bileşenleri ve göstergeleri pek çok açıdan değişim geçirmiş olsa da ve yumuşak güç, akıllı güç gibi yeni güç türleri teorik ve pratik olarak kullanılsa da devlet davranışlarını analiz etmek açısından güç dengesi teorisi ve dengeleme stratejisi disiplinde “geçer akçe” olmaya devam etmektedir. Disiplinin en güçlü isimlerinden biri olan

134 Schweller, “New Realist Research...”, s. 928.

135 Mearsheimer, *The Tragedy...*, s. 161-163.

136 Thomas J. Christensen, Jack Snyder, “Chain Gangs and Passed Bucks: Predicting Alliance Patterns in Multipolarity”, *International Organization*, XLIV/2, 1990, s. 138.

Waltz'un dengeleme stratejisini "evrensel bir kural" gibi yansıtmaması ve ondan sonra gelen çizginin de dengelemenin bu niteliğini eleştirirken bile onu pekiştirmeleri bu tablonun şekillenmesinde çok belirleyici olmuştur. Waltz'un güç dengesi teorisini (*balance of power theory*), Walt tehdit dengesi teorisini (*balance of threat theory*), Schweller çıkar dengesi teorisini (*balance of interest theory*) olarak yeniden formüle etmişler ve devlet davranışlarını açıklamaya çalışırken hangi motivasyonun daha belirleyici olduğunu sorgularken aslında "özde aynı" olmanın ötesine geçememişlerdir. Çünkü hepsi de Realist geleneğin çetin özünden beslenmekte ve güç, anarşi, belirsizlik, hayatta kalmak, öz-yardım gibi ön kabullerle dünya politikasını anlamaya çalışmaktadırlar. Bununla birlikte özellikle dengelemenin geleneksel yorumunun Soğuk Savaş'ın sona ermesi, teknolojik gelişmeler, gücün doğasında yaşanan değişimle birlikte yerini yeni dengeleme türlerine bırakması en azından disiplinin öğrencileri açısından önemli bir yenilik olarak değerlendirilebilir.

Büyük oranda militer araçlarla tanımlanan ve materyal unsurlarla da ölçülmeye çalışılan geleneksel/sert dengelemeden, yumuşak dengeleme ya da offshore dengeleme gibi yeni türlere doğru literatürün zenginleşmesi, dış politika analizi çalışmalarında ve 21. yüzyılda devlet davranışlarının analizinde daha geniş bir yelpazeye tanışmamıza vesile olmuştur. Özellikle "yumuşak dengeleme", pek çok devletin dış politikasının analizi noktasında açıklayıcı bir parametre olarak kullanılabilen niteliklere sahiptir. Yine daha çok merkezinde "büyük güçlerin parçası olduğu oyunları" anlamak kaygısı taşıyan geleneksel dengeleme yerine, Üçüncü Dünya ülkelerinin dış politika davranışlarını değerlendirmek için "her yerde dengeleme" stratejisi işlevsel olarak kullanılmaktadır. Yumuşak dengeleme ve her yerde dengeleme stratejisi konusundaki çalışmaların yoğunlaşması ve bu dengeleme türlerinin sistematik olarak çeşitli devlet/bölgelerdeki dış politika analizi çalışmalarında kullanılması, Realizm'in çetin özüyle yoğrulmuş dengeleme stratejisinin kabuk değiştirmesi açısından da önem arz etmektedir.

Dengeleme stratejisi, sadece evrensel bir kural olarak değil aynı zamanda "rasyonel" devletlerin başvuracağı yegâne strateji olarak kabul görmüştür. Onun dışında kalan tüm stratejilerle bir karşıtlık ilişkisi kurgulayan ve diğerlerini kurgusal olarak eksik bulan Waltz gibi akademisyenlerin bu kabulü, diğer stratejilerin alternatif gibi algılanmasına yol açmıştır. Ancak dünya politikası bugün yalnızca büyük güçlerin yer aldığı ve kabaca güç mücadelesi olarak tanımlanacak bir alanın çok ötesine geçmiştir. Bu nedenle Waltzcu anlamdaki karşıtlığın aşılması ve dengelemenin evrensel bir kural olmadığına anlaşılması açısından peşine takılmak stratejisinin de sadece "dengelemenin olmadığı durumlarda başvurulan en iyi alternatif" niteliğinin değişmesi gerekmektedir. Ek olarak peşine takılmak stratejisini bir çeşit yatıştırma (*appeasement*) formu olarak küçük devletlerle ilişkilendirmekten ziyade bu stratejinin pek çok ittifak

Gazi

Akademik
Bakış

255

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

davranışının anlaşılması açısından kullanılacak bir analiz parametresi olduğu da dikkate alınmalıdır. Bu süreçte, çalışmada da ele alındığı üzere, konuyla ilgili literatürde en sık sorulan sorulardan biri olan “dengeleme mi yoksa peşine takılmak stratejisi mi daha yaygın eğilimdir” sorusunu devletlerin özel durumlarına, kimliklerine ve devlete ilişkin materyal olmayan diğer parametrelere bakmaksızın yanıtlamaya çalışmak alışkanlığından da vazgeçmek gerekmektedir. Aksi takdirde dengeleme ya da benzeri tüm stratejilerin evrensel bir kural olmadığını sorgulamaya çalışırken yeni evrensel kurallar inşa etmek sonucuyla karşılaşabiliriz.

Kaynaklar

ART Robert J., “Correspondence: Striking the Balance”, *International Security*, XXX/3, 2005.

BEESON Mark, “Declining Theoretical and Practical Utility of ‘Bandwagoning’: American Hegemony in the Age of Terror”, *The British Journal of Politics & International Relations*, IX/4, 2007.

BRANDS Hal, “Fools Rush Out? The Flawed Logic of Offshore Balancing”, *The Washington Quarterly*, XXXVIII/2, 2015.

BROOKS Stephen G., William C. Wohlforth, “Hard Times for Soft Balancing”, *International Security*, XXX/1, 2005.

BULL Hedley, *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics*, Routledge, London 2002.

CARR Edward H., *The Twenty Years’ Crisis, 1919-1939: An Introduction to the Study of International Relations*, Macmillan, London 2001.

CHAN Steve, “An Odd Thing Happened on the Way to Balancing: East Asian States’ Reactions to China’s Rise”, *International Studies Review*, XII/3, 2010.

CHRISTENSEN Thomas J., Jack Snyder, “Chain Gangs and Passed Bucks: Predicting Alliance Patterns in Multipolarity”, *International Organization*, XLIV/2, 1990.

CLADI Lorenzo, Andrea Locatelli, “Bandwagoning, Not Balancing: Why Europe Confounds Realism”, *Contemporary Security Policy*, XXXIII/2, 2012.

DANILOVIC Vesna, *When the Stakes Are High: Deterrence and Conflict among Major Powers*, The University of Michigan Press, Ann Arbor 2005.

DAVID Steven R., “Explaining Third World Alignment”, *World Politics*, XLIII/2, 1991.

DUECK Colin, “Hoover and Offshore Foreign Policy, 1921-1933”, *Orbis*, LX/1, 2016.

ELMAN Colin, Michael A. Jensen, “Introduction”, Colin Elman, Michael A. Jensen (der.), *Realism Reader*, Routledge, London 2014.

FINNEMORE Martha, “Legitimacy, Hypocrisy, and the Social Structure of Unipolarity: Why Being a Unipole Isn’t All It’s Cracked Up to Be”, *World Politics*, LXI/1, 2009.

göz

FORTMANN Michel, et al., "Conclusions: Balance of Power at the Turn of the New Century", T. V. Paul, et al., (der.), *Balance of Power: Theory and Practice in the 21st Century*, Stanford University Press, Stanford 2004.

GULBOY Burak Samih, "Bandwagoning vs Chain Ganging: the Failure of Great Power Diplomacy in the Balkans before the First World War", *International Journal of Turcologia*, IX, Bahar 2014.

HAAS Ernst B., "The Balance of Power: Prescription, Concept, or Propaganda", *World Politics*, VI/4, 1953.

HAINÉ Jean-Yves, "A New Gaullist Moment? European Bandwagoning and International Polarity", *International Affairs*, XCI/5, 2015.

HAMILTON Eric J., Brian C. Rathbun "Scarce Differences: Toward a Material and Systemic Foundation for Offensive and Defensive Realism", *Security Studies*, XXII/3, 2013.

HARKNETT Richard J., Hasan B. Yalcin, "The Struggle for Autonomy: A Realist Structural Theory of International Relations", *International Studies Review*, XIV/4, 2012.

HARRISON Ewan, *The Post-Cold War International System: Strategies, Institutions and Reflexivity*, Routledge, London 2004.

HE Kai, "Institutional Balancing and International Relations Theory: Economic Interdependence and Balance of Power Strategies in Southeast Asia", *European Journal of International Relations*, XIV/3, 2008.

HE Kai, "Undermining Adversaries: Unipolarity, Threat Perception, and Negative Balancing Strategies after the Cold War", *Security Studies*, XXI/2, 2012.

HE Kai, Huiyun Feng, "If Not Soft Balancing, Then What? Reconsidering Soft Balancing and U.S. Policy Toward China", *Security Studies*, XVII/2, 2008.

HUME David, "Of the Balance of Power", Eugene F. Miller (der.), *Essays, Moral, Political, and Literary*, Liberty Fund, Inc., Indianapolis 1987.

HUNTLEY Wade L., "Kant's Third Image: Systemic Sources of the Liberal Peace", *International Studies Quarterly*, XL/1, 1996.

IKENBERRY G. John, "Introduction", G. John Ikenberry (der.), *America Unrivaled: The Future of the Balance of Power*, Cornell University Press, Ithaca 2002.

JERVIS Robert, "Balance of Power: Political", James D. Wright (der.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, Elsevier, Oxford 2015.

KANG David C., "Getting Asia Wrong: The Need for New Analytical Frameworks", *International Security*, XXVII/4, 2003.

KANG David C., "Hierarchy, Balancing, and Empirical Puzzles in Asian International Relations", *International Security*, XXVIII/3, 2003/2004.

KAPLAN Robert D., "Why John J. Mearsheimer is Right (About Some Things)", *The Atlantic*, Ocak-Şubat 2012.

gazi

Akademik
Bakış

257

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

KAUFMAN Robert G., "To Balance or To Bandwagon? Alignment Decisions in 1930s Europe", *Security Studies*, I/3, 1992.

KAUFMAN Stuart J., "Conclusion: Theoretical Insights from the Study of World History", Stuart J. Kaufman (der.), *The Balance of Power in World History*, Palgrave Macmillian, New York 2007.

KEOHANE Robert O., "Review: Lilliputians' Dilemmas: Small States in International Politics", *International Organization*, XXIII/2, 1969.

KREBS Ronald R., "The Worst of Enemies, the Best of Allies", *International Studies Review*, VI/3, 2004.

LABS Eric J., "Do Weak States Bandwagon?", *Security Studies*, I/3, 1992.

LARSON Deborah W., "Bandwagoning Images in American Foreign Policy: Myth or Reality", Robert Jervis, Jack Snyder, (der.), *Dominoes and Bandwagons: Strategic Beliefs and Great Power Competition in the Eurasian Rimland*, Oxford University Press, New York 1991.

LAYNE Christopher, "From Preponderance to Offshore Balancing: America's Future Grand Strategy", *International Security*, XXII/1, 1997.

LAYNE Christopher, "Offshore Balancing Revisited", *The Washington Quarterly*, XXV/2, 2002.

LAYNE Christopher, "The (Almost) Triumph of Offshore Balancing", *The National Interest*, 27 Ocak 2012, <http://nationalinterest.org/commentary/almost-triumph-offshore-balancing-6405>

LAYNE Christopher, "The "Poster Child for Offensive Realism": America as a Global Hegemon", *Security Studies*, XII/2, 2002.

LAYNE Christopher, "The Unipolar Illusion: Why New Great Powers Will Rise", *International Security*, XVII/4, 1993.

LEGRO Jeffery, Andrew Moravcsik, "Is Anybody Still a Realist?", *International Security*, XXIV/2, 1999.

LEVY Jack S., "Balances and Balancing: Concepts, Propositions, and Research Design", John A. Vasquez, Colin Elman (der.), *Realism and the Balancing of Power: A New Debate*, Prentice Hall, New York 2003.

LEVY Jack S., "What Do Great Powers Balance Against and When?", T. V. Paul, et al., (der.), *Balance of Power: Theory and Practice in the 21st Century*, Stanford University Press, Stanford 2004.

LEVY Jack S., William R. Thompson, "Balancing on Land and at Sea: Do States Ally against the Leading Global Power?", *International Security*, XXXV/1, 2010.

LEVY Jack S., William R. Thompson, "Hegemonic Threats and Great-Power Balancing in Europe, 1495-1999", *Security Studies*, XIV/1, 2005.

LIFF Adam P., "Whither the Balancers? The Case for a Methodological Reset", *Security Studies*, XXV/3, 2016.

Gos

Akademik
Bakış

258

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

- LOBELL Steven E., et al., "Why Do Secondary States Choose to Support, Follow or Challenge?", *International Politics*, LII/2, 2015.
- MEARSHEIMER John J., "A Return to Offshore Balancing", *Newsweek*, 31 Aralık 2008, <http://europe.newsweek.com/return-offshore-balancing-82925?rm=eu>
- MEARSHEIMER John J., "Reckless States and Realism", *International Relations*, XXIII/2, 2009.
- MEARSHEIMER John J., *The Tragedy of Great Power Politics*, W.W. Norton, New York 2001.
- MILLER Eric A., *To Balance or Not to Balance: Alignment Theory and the Commonwealth of Independent States*, Ashgate, Hampshire GU 2006.
- MORGENTHAU Hans J., *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*, McGraw Hill, 7. Baskı, Boston 2006.
- MORGENTHAU Hans J., Kenneth W. Thompson (der.), *Principles and Problems of International Politics: Selected Readings*, Alfred A. Knopf, New York 1950.
- MOWLE Thomas S., David H. Sacko, *The Unipolar World: An Unbalanced Future*, Palgrave Macmillian, New York 2007.
- NEXON Daniel H., "The Balance of Power in the Balance", *World Politics*, LXI/2, 2009.
- NOURZHANOV Kirill, "Omnibalancing in Tajikistan's Foreign Policy: Security-Driven Discourses of Alignment with Iran", *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, XIV/3, 2012.
- NYE Joseph S., "East Asian Security: The Case for Deep Engagement," *Foreign Affairs*, Temmuz/Ağustos 1995.
- PAPE Robert A., "Soft Balancing against the United States", *International Security*, XXX/1, 2005.
- PAUL T. V., "Soft Balancing in the Age of U.S. Primacy", *International Security*, XXX/1, 2005.
- PAUL T. V., "The Enduring Axioms of Balance of Power Theory," T. V. Paul, et al., (der.), *Balance of Power: Theory and Practice in the 21st Century*, Stanford University Press, Stanford 2004.
- QUILLIAM Neil, *Syria and the New World Order*, Ithaca Press, Reading 1999.
- ROSECRANCE Richard, Chih-Cheng Lo, "Balancing, Stability, and War: The Mysterious Case of the Napoleonic International System", *International Studies Quarterly*, XL/4, 1996.
- ROSMAN-Stollman Elisheva, "Balancing Acts: The Gulf States and Israel", *Middle Eastern Studies*, XL/4, 2004.
- ROSS Robert S., "Balance of Power Politics and the Rise of China: Accommodation and Balancing in East Asia", *Security Studies*, XV/3, 2006.
- SALTZMAN Ilai Z., "Soft Balancing as Foreign Policy: Assessing American Strategy toward Japan in the Interwar Period", *Foreign Policy Analysis*, VIII/2, 2012.

SANGIOVANNI Mette E., "The End of Balance-of-Power Theory? A Comment on Wohlforth et al.'s 'Testing Balance-of-Power Theory in World History'", *European Journal of International Relations*, XV/2, 2009.

SCHROEDER Paul, "Historical Reality vs. Neo-Realist Theory", *International Security*, XIX/1, 1994.

SCHWELLER Randall L., "Bandwagoning for Profit: Bringing the Revisionist State Back In", *International Security*, XIX/1, 1994.

SCHWELLER Randall L., "Missed Opportunities and Unanswered Threats: Domestic Constraints on the Balance of Power", <http://www.yale.edu/irspeakers/SchwellerFall02.pdf>

SCHWELLER Randall L., "Neorealism's Status-quo Bias: What Security Dilemma?", *Security Studies*, V/3, 1996.

SCHWELLER Randall L., "New Realist Research on Alliances: Refining, Not Refuting, Waltz's Balancing Proposition", *The American Political Science Review*, XCI/4, 1997.

SCHWELLER Randall L., "Unanswered Threats: A Neoclassical Realist Theory of Underbalancing", *International Security*, XXIX/2, 2004.

SCHWELLER Randall L., David Priess, "A Tale of Two Realisms: Expanding the Institutions Debate", *Mershon International Studies Review*, XLI/1, 1997.

SCHWELLER Randall L., *Unanswered Threats: Political Constraints on the Balance of Power*, Princeton University Press, Princeton 2006.

SPRECHER Christopher, "Alliances, Armed Conflict, and Cooperation: Theoretical Approaches and Empirical Evidence", *Journal of Peace Research*, XLIII/4, 2006.

STEFF Reuben, Nicholas Khoo, "Hard Balancing in the Age of American Unipolarity: The Russian Response to US Ballistic Missile Defense during the Bush Administration (2001-2008)", *Journal of Strategic Studies*, XXXVII/2, 2014.

SWEENEY Kevin, Paul Fritz, "Jumping on the Bandwagon: An Interest-Based Explanation for Great Power Alliances", *The Journal of Politics*, LXVI/2, 2004.

THALAKADA Nigel R., *Unipolarity and the Evolution of America's Cold War Alliances*, Palgrave Macmillan, London 2012.

THUCYDIDES, *History of the Peloponnesian War*, çev. Charles F. Smith, Harvard University Press, Cambridge 1958.

VASQUEZ John A., "The Realist Paradigm and Degenerative versus Progressive Research Programs: An Appraisal of Neotraditional Research on Waltz's Balancing Proposition", *The American Political Science Review*, XCI/4, 1997.

VASQUEZ John A., *The Power of Power Politics: From Classical Realism to Neotraditionalism*, Cambridge University Press, Cambridge 2004.

- WALT Stephen M., "A Bandwagon for Offshore Balancing?", *Foreign Policy*, 1 Aralık 2011, <http://foreignpolicy.com/2011/12/01/a-bandwagon-for-offshore-balancing/>
- WALT Stephen M., "Alliance Formation and the Balance of World Power", *International Security*, IX/4, 1985.
- WALT Stephen M., "Alliances in a Unipolar World", *World Politics*, LXI/1, 2009.
- WALT Stephen M., "Alliances: Balancing and Bandwagoning", Robert J. Art, Robert Jervis (der.), *International Politics: Enduring Concepts and Contemporary Issues*, Longman, Boston 2005.
- WALT Stephen M., "Offshore Balancing: An Idea Whose Time Has Come," *Foreign Policy*, 2 Kasım 2011, <http://foreignpolicy.com/2011/11/02/offshore-balancing-an-idea-whose-time-has-come/>
- WALT Stephen M., "Rethinking US Grand Strategy: The Case for Offshore Balancing", https://portals.jhuapl.edu/media/RethinkingSeminars/081709/walt_brief.pdf
- WALT Stephen M., "Testing Theories of Alliance Formation: The Case of Southwest Asia", *International Organization*, XLII/2, 1988.
- WALT Stephen M., *The Origins of Alliances*, Cornell University Press, New York 1987.
- WALTZ Kenneth N., "Evaluating Theories", *The American Political Science Review*, XCI/4, 1997.
- WALTZ Kenneth N., "International Structure, National Force, and the Balance of World Power", *Journal of International Affairs*, XXI/2, 1967.
- WALTZ Kenneth N., "The Emerging Structure of International Politics", *International Security*, XVIII/2, 1993.
- WALTZ Kenneth N., "The Origins of War in Neorealist Theory", *The Journal of Interdisciplinary History*, VIII/4, 1987.
- WALTZ Kenneth N., *Theory of International Politics*, Random House, New York 1979.
- WELCH David A., *Painful Choices: A Theory of Foreign Policy Change*, Princeton University Press, Princeton 2005.
- WHITAKER Beth Elise, "Soft Balancing Among Weak States? Evidence from Africa", *International Affairs*, LXXXVI/5, 2010.
- WIGHT Martin, *Diplomatic Investigations: Essays in the Theory of International Politics*, G. Allen&Unwin Ltd, London 1966.
- WILKINS Thomas S., "Alignment', not 'Alliance' The Shifting Paradigm of International Security Cooperation: Toward a Conceptual Taxonomy of Alignment", *Review of International Studies*, XXXVIII/1, 2012.
- WIVEL Anders, "Balancing Against Threats or Bandwagoning with Power? Europe and the Transatlantic Relationship after the Cold War", *Cambridge Review of International Affairs*, XXI/3, 2008.
- WOHLFORTH William C., et al., "Introduction: Balance and Hierarchy in International Systems", Stuart J. Kaufman (der.), *The Balance of Power in World History*, Palgrave Macmillian, New York 2007.

Gazi

Akademik
Bakış

261

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

WOHLFORTH William C., et al., "Testing Balance-of-Power Theory in World History", *European Journal of International Relations*, XIII/2, 2007.

WRIGHT Quincy, *A Study of War*, University of Chicago, Chicago 1942.

Extended Abstract

In foreign policy analysis literature after the end of the Cold War, a number of important debates are underway on what are the strategies that states use to achieve their basic foreign policy objectives. Alternative foreign policy strategies such as buck-passing, hedging, tethering, hiding, accommodating, appeasing, free-rider, transcending, chain-ganging, binding, leash-slipping are more and more referenced for the last quarter century. Among these strategies, especially balancing and bandwagoning are more popular than others. Therefore, this article focuses on two strategies to understand how states achieve their main goals in foreign policy. In some cases, states are obliged to make a decision between searching for more power, more security or more wealth.

The primary question this study seeks to answer is: how states prioritize among these options. Because strategies that states use to achieve their foreign policy goals can be differentiated. However, in the Realist-oriented foreign policy analysis literature, it is widely accepted that states seek to maximize their own power and capacity, and balancing is the basic strategy for state security. This study argues that especially after the end of the Cold War, new strategies are used and those strategies are valuable for analyzing and understanding state behaviors. Therefore, recently bandwagoning which is one of the most referred strategies like balancing should be discussed. This study deals with how we can define, classify and evaluate both strategies in terms of understanding state behaviors. This study also tries to answer that why and how states employ balancing or bandwagoning if they have to choose one of them? How do states make a choice between these two strategies?

In the first chapter, this study discusses what does balancing strategy stands for the foreign policy analysis. Varieties of the balancing strategy such as internal balancing, external balancing, hard balancing, soft balancing, negative balancing, positive balancing, offshore balancing, onshore balancing, omnibalancing are also explained in detail. In the second chapter, bandwagoning strategy is defined. The differences between bandwagoning strategy and balancing are also discussed. In the final chapter, we deal with which strategy is used more widely while making choices about formation of the states' foreign policy. The effects of the two strategies on state behavior are also analyzed.

Traditionally, balancing strategy in foreign policy analysis literature has been regarded as the universal rule for attaining foreign policy goals and the only "rational" strategy to be applied by "rational" states. This perspective, which excludes other strategies besides balancing and finds them fictitiously

Gos

Akademik
Bakış

262

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

incomplete, has led other strategies to be perceived just as an alternative or secondary strategy. World politics, however, today goes far beyond an area where only great powers are involved and which is roughly defined as the struggle for power. Therefore, in order to overcome this dichotomy and to understand that balancing is not a universal rule, the nature of bandwagoning strategy should be changed only as “the best alternative” applied in cases where balancing is not possible. In addition, it should be taken into account that this strategy has analytical value for understanding the behavior of many alliances, rather than associating the bandwagoning strategy with small states as a form of appeasement. To sum up it is also necessary to give up the habit of trying to answer the question “whether balancing or bandwagoning strategy is more prevalent”, regardless of the nature of the states, their identities and other non-material parameters related to the state, as discussed in the study.

Gazi

Akademik
Bakış

263

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017